

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В.Н. КАРАЗІНА

ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА НІМЕЦЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ПЕРЕКЛАДУ

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

Х ЮВІЛЕЙНОГО МІЖНАРОДНОГО
ЗАОЧНОГО НАУКОВОГО ФОРУМУ
***“СУЧАСНА ГЕРМАНІСТИКА:
ФІЛОЛОГІЯ ДЛЯ ЖИТТЯ”***

Харків, 19 жовтня 2022 року

ХАРКІВ
2022

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В.Н. КАРАЗІНА
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА НІМЕЦЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ПЕРЕКЛАДУ

СУЧАСНА ГЕРМАНІСТИКА:
ФІЛОЛОГІЯ ДЛЯ ЖИТТЯ

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
X ЮВІЛЕЙНОГО МІЖНАРОДНОГО
ЗАОЧНОГО НАУКОВОГО ФОРУМУ

ХАРКІВ
2022

УДК 81 (082)

A64

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради факультету іноземних мов
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна
(протокол № 9 від 16 вересня 2022 р.)

Організаційний комітет конференції:

Голова оргкомітету конференції:

в.о. декана факультету іноземних мов, к. філол. наук, доц. Світлана ВІРОТЧЕНКО

Співголови організаційного комітету:

зав. кафедри англійської філології, академік АН ВО України, д. філол. наук, проф. Вікторія САМОХІНА, зав. кафедри німецької філології та перекладу, к. філол. н., доц. Сергій КРИВОРУЧКО

Заступник голови оргкомітету:

заступник декана факультету іноземних мов з наукової роботи, к. філол. н., доц. Наталія ОНІЩЕНКО

Члени оргкомітету конференції:

д. філол.н., проф. Лілія БЕЗУГЛА, к. філол. н., доц. Олена ШПАК, к. філол. н., доц. Наталія КАРПУСЕНКО, ст. викл. Олена КОНОНОВА, викл. Яніна КОВАЛЕВСЬКА, викл. Юлія КЛИМЕНКО, викл. Анна КУЗЬМЕНКО, ст. лаб. Дар'я БЕРБЕНЕЦЬ

A64 Тези доповідей X ювілейного міжнародного заочного наукового форуму “Сучасна германістика: філологія для життя”. Харків : ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2022. 106 с.

ISBN 000-000-000-000-0

A64 У збірнику представлені тези доповідей X ювілейного міжнародного заочного наукового форуму, присвяченого проблемам лінгвістики, перекладознавства, літературознавства, міжкультурної комунікації, методики викладання германських мов.

Для наукових працівників, викладачів, аспірантів, студентів філологічних спеціальностей. Тези перевірено на наявність неправомірних запозичень програмою StrikePlagiarism. За зміст та достовірність фактів, викладених у тезах, відповідальність несуть автори.

УДК 81 (082)

ISBN 000-000-000-000-0

61022, м. Харків, майдан Свободи, 4
тел.: (057) 707-55-04

Тези розповсюджуються в електронному вигляді

© Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2022

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ УСНОМУ СПІЛКУВАННЮ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ОНЛАЙН-НАВЧАННЯ

Астапова Т. О. (Харків)

Сучасні умови роботи щодо викладання та вивчення іноземних мов як у середніх закладах освіти, так і у вищих навчальних закладах потребують особливої уваги. З тими викликами, з якими стикається наша країна та увесь сучасний світ, роль вивчення іноземних мов підвищується з кожним днем.

Питання методики викладання іноземних мов освітлювалися багатьма провідними науковцями – практиками та теоретиками як за кордоном, так і у вітчизняній літературі. Особливо актуальне формування навичок говоріння в умовах знаходження наших співвітчизників за кордоном. Дані навички складаються з низки категорій, які можна освітити окремою статтею.

Говорячи про навчання усному мовленню, необхідно, перш за все, виділити загальний підхід та методи навчання для більш результативних показників. В сучасній методиці виокремлено декілька основних підходів, а саме – біхевіористський (реакції на іншомовні стимули), інтуїтивно-свідомий (оволодіння мовою на основі певних моделей із подальшим розумінням їх правил застосування та значенням), свідомий пізнавальний підхід (відпрацьовує усвідомлене застосування моделей і правил іноземної мови з усвідомленим використанням у мові в подальшому) та комунікативний підхід з комбінованим поєднанням усвідомлених та неусвідомлених конструкцій і правил їх використання. Що найбільш цінно і важливо у цьому підході – це одночасне засвоєння правил із моделями їх вживання [2, с. 37].

Наразі, одним з найбільш популярних підходів до викладання іноземної мови є комунікативний підхід, в якому одразу створюються умови для спілкування учнів/студентів у рамках певних життєвих ситуацій на будь-якому рівні вивчення мови. Залежно від об'єму лексичного запасу створюються ситуативні умови спілкування, відпрацьовується граматичний

матеріал та аудіолінгвальні навички. При навчанні усному мовленню застосовується ціла низка навичок, а саме: мовних, мовленнєвих фонетичних, граматичних та лексичних, а також творчих умінь у різних видах усної мовної діяльності. Це зумовило і широке введення термінів «комунікація», «навчання комунікативному спілкуванню» як здатності обмінюватися різного виду інформацією на іноземній мові.

Для виконання такого завдання виконуються вправи з діалогічного та монологічного мовлення (презентації за професійним направленням, круглі столи, «мозкові штурми», різного роду обговорення тощо). Ведення онлайн блогів з подальшим їх обговоренням та аналіз прочитаного або побаченого матеріалу теж урізноманітнює процес відпрацювання навичок усного мовлення. В умовах онлайн навчання Інтернет простір уможлиблює також підбір найактуальніших тем для розподілення у навчальній групі з метою подальшого напрацювання мовних компетенцій. Таким чином, можна зробити висновок про те, що навчання усному мовленню не тільки найкращим чином відпрацьовується саме в комунікативному підході завдяки його направленості на реальні життєві ситуації, а також є ключовим вмінням при формуванні навичок спілкування.

Література

1. Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика. Київ, 2013. 590 с. 2. Ніколаєва С. Ю. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах. Київ, 2002. 328 с. 3. Полонська Т. К. Профільне навчання іноземної мови учнів старшої школи: метод. рек. Київ, 2014. 80 с. 4. Тарнопольський О. Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти: навч. посіб. Київ, 2006. 248 с. 5. Harmer J. How to Teach English: An Introduction to the Practice of English Language Teaching. London, 2001. 190 p.

МЕТАПРАГМАТИКА В КОЛІ ЛІНГВОПРАГМАТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Безугла Л. Р., Криворучко С. І. (Харків)

Стрімкий розвиток лінгвістичної прагматики в ХХ ст. зумовив виникнення цілої палітри підпорядкованих їй дисциплін: когнітивної, контрастивної, історичної, гендерної, мультимодальної, дигітальної лінгвопрагматики, прагматичного синтаксису, прагмапоетики, прагмастилістики та ін. Доповідь присвячено метапрагматиці, яка вивчає мову про мову і мовлення.

Термін «метапрагматика» зафіксовано в Оксфордській лінгвістичній енциклопедії [2]. Вочевидь, щоб осягнути це поняття, слід звернутися до його складових. Прагматика є вченням про використання мови у мовленнєвій комунікації. А грецький префікс *meta-* має декілька значень: 1) 'після, пізніше, поза межами' (*метафізика* Аристотеля), 2) 'трансцендентний, змінений' (*метаморфоза, метафора*), 3) 'серед, за допомогою' [1, с. 1]. У терміні «метапрагматика» актуалізовано третє значення.

У лінгвістиці існує три тлумачення цього терміну [2, с. 2461]. Перше стосується знання про теоретичні та методологічні основи прагматики (приміром, підручники з прагматики), друге – чинників, які уможливають ефективно використання мови мовцем та успішну комунікацію. Нас цікавить третє тлумачення метапрагматики – як вивчення засобів управління інтеракцією, до яких належать насамперед метакомунікативні висловлення (далі – МВ).

Вивчення метакомунікації ґрунтується на виокремленні Р. Якобсоном метамови і метамовної функції мови, поряд із комунікативною, апелятивною, експресивною, поетичною і фатичною [3, с. 25]. Метамовна функція стоїть ніби «понад» іншими, оскільки не передає пропозиційний зміст, а пояснює і коментує його [1, с. 2]. Тож існуючі дослідження МВ висвітлюють їх з точки зору того, яким чином мовцями досягається розуміння пропозиційного змісту

інших висловлень.

Ю. Габермас говорить про взаєморозуміння на двох рівнях: на змістовому і іллокутивному [4, с. 40]. Отже, до МВ мають належати дві групи: 1) коментарі щодо пропозиційного змісту, 2) коментарі щодо іллокутивної сили висловлень. Друга група розпадається на: 2а) власне коментарі іллокуції адресанта й адресата та 2б) перформативні вирази, які називають реалізовані іллокутивні акти. Наше дослідження засвідчує наявність третьої групи МВ за мовленнєвоактовим критерієм: 3) коментарі щодо перлокутивних цілей співрозмовників.

На наш погляд, перлокутивний аспект метакомунікації невинуватено ігнорується дослідниками. Метакомунікація має перлокутивну природу, адже спілкування про спілкування відбувається саме з метою оптимізації перлокутивного впливу на співрозмовника. МВ реалізують стратегію перлокутивної оптимізації впливу і, таким чином, належать до перлокутивних оптимізаторів, серед яких виокремлюємо інтенсифікатори й мітигатори. Під перлокутивними оптимізаторами розуміємо вербальні засоби, що використовуються мовцями для забезпечення найефективнішого мовленнєвого впливу.

МВ реалізують метакомунікативні акти контактиви (різновид фатичних актів), які забезпечують мовленнєвий контакт з адресатом шляхом коментування інтеракції. Індикаторами експліцитності контактивів є лексеми епістемічної, локутивної, іллокутивної та перлокутивної семантики, займенники і займенникові прислівники, що корелюють за змістом із оточуючими мовленнєвими актами.

Так само, як метамовна функція мови має обслуговуючий характер стосовно інших функцій, і метапрагматика може перехрещуватися з іншими лінгвопрагматичними дисциплінами: перспективними є дослідження МВ з когнітивної, контрастивної, історичної тощо точки зору, в різних типах дискурсу.

Література

1. Bublitz W., Hübler A. Introducing metapragmatics in use. *Metapragmatics in use*. Amsterdam: Benjamins, 2007. P. 1–26. 2. Caffi C. “Metapragmatics”. *The Encyclopedia of Language and Linguistics*. Oxford: Pergamon Press, 1994. P. 2461–2466. 3. Jakobson R. Linguistics and Poetics. *Roman Jakobson. Selected writings. 3: Poetry of Grammar and Grammar of Poetry*. Paris/New York: Mouton, 1981. P. 18–51. 4. Habermas J. Was heißt Universalpragmatik? Vorstudien und Ergänzungen zur Theorie des Kommunikativen Handelns. Fr./M.: Suhrkamp, 1984. 607 S.

THE STORIES-WE-LIVE-BY (CASE STUDY OF COUNTER-PROPAGANDA IN THE INTERNET MEMES)

I. Bondarenko (Kharkiv)

In the middle of the hybrid war, an issue of counter-propaganda is viewed as pivotal for furthering the agenda of Ukrainian self-estimation and survival. In terms of ecolinguistics [3], counter-propaganda is a system of special means of information warfare that aim to provide an effective elimination of all possible pollution effects of propaganda. Traditionally, these effects include, among lots of others, destruction of reputation, identity and conceptual homogeneity of the information medium of the opposite side [4]. Besides its naturally protective functions, counter-propaganda is called to ruin the nurturing hostile information medium, deploying all possible means provided by its internal and external resources. By the latter they mean possible contradictions inherent in the hostile information medium. In a wide sense, this makes the natural underpinning of the counter-propaganda as targeting the aggressor’s weapon against themselves.

Considered is Richard Dawkins’ spirit [2], the Internet memes constitute a representative corpus featuring the tools of counter-propaganda as they usually imitate the hostile narrative (or a story as a cognitive construal, by Aaron Stibbe

[5]) in a way they reveal its counterproductive effect. For my case study, they are culled from free access Ukrainian messengers (e.g., *Laughter in a Time of War*) on the intuitive principle.

The method of my research follows Stibbe's thesis of the stories-we-live-by that include the following types: ideologies, framings, metaphors, evaluations, identities, convictions, erasure, and salience [5]. Each story has a specific type of cognitive operation as its basic mechanism of construing reality in its terms. By their definition, these stories are construed on the basis of three cognitive operations [1, p. 46–72]. Erasure and salience are the stories that correspondingly hide one group of features of the construed phenomenon (erasure) or focus on some of them (salience). Therefore, they feature construal of scope/dominion [1, p. 50–51]. Naturally, framings and metaphors are underpinned by the operations of comparison [1: 54-55] since they frame one phenomenon in terms of the other. Ideologies, convictions, evaluation and identity depart from the viewpoint (vantage point) or national world construals [1, p. 58–59] as they render the system of values inherent in a certain social group.

All these types of operations are featured in the concrete memes with a corresponding analysis of cognitive construal operations that they implement.

As a conclusion, the Internet memes demonstrate their powerful potential as specific construals, cognitively underpinned tools of counter-propaganda that serve to eliminate the ecologically hostile information influence of the opposite side.

References

1. Croft W., Cruse A. *Cognitive Linguistics*. Cambridge, New York, Melbourne, Madrid, Cape Town, Singapore, São Paulo: Cambridge University Press. 2004. 374 p.
2. Dawkins R. *The Selfish Gene* [30th Anniversary ed]. Oxford: Oxford University Press, 2006. 360 p.
3. Fill A., Mühlhäusler P. (Eds.). *The Ecological Reader. Language. Ecology and Environment*. London and New York: Continuum. 2001. 296 p.
4. Smith, B. L. *Propaganda*. Chicago, IL:

Encyclopædia Britannica, 2016. Inc. URL:
<https://www.britannica.com/topic/propaganda> (last accessed on 16 September 2022). 5. Stibbe A. Ecolinguistics: language, ecology and the stories we live by. URL:
https://www.researchgate.net/publication/314077605_Ecolinguistics_language_ecology_and_the_stories_we_live_by (Accessed on 21.07.2020)

WHY IS CANADIAN ENGLISH MORE BRITISH THAN AMERICAN?

Bondarenko V. O. (Sumy City)

Though there is a standard stereotype existing in the world that Canadian English is close, if not identical at all, to American English, the reality proves the opposite. The two languages, as two speaking standards in their own territories, serve their speakers and reflect completely different realities or cultural peculiarities. Moreover, there is a substantial percentage of Canadians claiming that their language takes more after British English, they even tend to preserve the British spelling forms of the words such as *centre*, *colour*; or in the vocabulary such words as *flat*, *pavement* are more frequently used. Some social groups of Canada strongly keep the prosodic features of British English and for the vast bulk of speakers it may sound like an accent or non-standard form of Canadian speech [1].

In fact, it is more reasonable to go to the root and see what genuine reasons are behind the situation as the only reliable answer lies in history of Canada itself [2]. In the very beginning on the Canadian territory there lived the indigenous people, whose cultural and language standards were considerably higher than those of the British or the French. During the colonization period the originality of Canadian English was lost and the influence of the brought languages pushed out the local language to some extent, which resulted into the loss of the indigenous language [1; 3]. And it is as late as during the American war of independence, when some population of America fled to Canada and brought their language with

them. Those were United Empire Loyalists and due to the arrival and settling down on the Canadian territories Canadian English was reinforced, on the one hand, but was substantially affected by their American English, on the other one [2].

Meanwhile, the new comers, having abandoned their own country due to their political views, were reluctant to identify themselves with America itself or anything American, and the language in particular. They were trying to create a truly distinct, unlike American version of English and started following the British English standards. The process backed up the position of the English language in the country in some way, but was not welcomed by the indigenous Canadians, who continued using their own Canadian version of English.

A tremendous and the most influential wave that affected Canadian English in more British ways was the end of the War of 1812, after which Britain encouraged immigration to Canada [2]. These new immigrants were quite numerous and the influence of their English was far more noticeable in Canadian English. For example, a best-known Canadian English feature “Canadian Raising” (when the nuclei of two diphthongs /aɪ/ and /aʊ/ preceding voiceless consonants are pronounced more prominent than usually and the diphthong /aʊ/ tends to be pronounced more like /u:/). The feature is considered to be the most relevant in the Canadian phonological system, but was brought to Canadian English by the immigrants from Scotland.

Thus, the aforementioned historical facts and linguistic peculiarities explain the problem of Canadian English being more British than American. Though modern cross-cultural ties and the processes of integration can prove that co-existence and co-influence of these three languages are inevitable and only the process of democratization in close unity with the linguistic laws can ensure the creation of communication in the global context.

References

1. Boberg Ch. Standard Canadian English. *Raymond Hickey. Standards of English: Codified Varieties Around the World*. Cambridge University Press, 2004. 274 p.
2. Dollinger S. Varieties of English: Canadian English in real-time perspective. *Alexander Bergs & Laurel J. Brinton (eds.) English Historical Linguistics: An International Handbook. 1858–1880*. Berlin: De Gruyter, 2012. P. 1859–1860.
- Hamilton S. A. M. Canadianisms and their treatment in dictionaries. Thesis (M.A.). Ottawa: University of Ottawa Press, 1997. 175 p.

КОНЦЕПТ DEMOCRACY/ДЕМОКРАТІЯ В СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ МУЛЬТИМОДАЛЬНОМУ МЕДІА-ДИСКУРСІ: КОГНІТИВНО-КОМУНІКАТИВНИЙ АНАЛІЗ

Броварська І. А. (Черкаси)

Антропоцентрична спрямованість сучасного мовознавства створила передумови для проведення комплексних лінгвістичних розвідок, що виходять за рамки дослідження мовних знаків. Мультимодальний дискурс стає ключем, що проторює шлях до його творця і споживача через мовні й позамовні знаки, і відтак дає можливість встановити соціальні й культурні уявлення людини про світ. Тож у доповіді буде розглянуто концепт DEMOCRACY/ДЕМОКРАТІЯ в англomовному політичному медіа-дискурсі як одну з базових цінностей сучасного світу.

Актуальність цього дослідження зумовлена нагальною потребою дослідити концепт DEMOCRACY/ДЕМОКРАТІЯ в англomовному медіа-дискурсі. З одного боку, на часі поглиблення наукових знань про закономірності мультисеміотичної актуалізації абстрактного концепту. З іншого, глобальне протистояння сучасного світу за опозицією ДЕМОКРАТІЯ – АВТОКРАТІЯ підсилює необхідність з'ясувати когнітивно-дискурсивні характеристики DEMOCRACY/ДЕМОКРАТІЯ як провідної цивілізаційної цінності.

Представлена лінгвістична розвідка, з одного боку, звернена до нового

об'єкту аналізу – англomовного мультимодального медіа-дискурсу ХХІ століття, а з іншого, вона послуговується когнітивно-дискурсивним і лінгвoseміотичним підходом до його аналізу. Об'єкт дослідження – сучасний англomовний політичний медіа-дискурс у формі друкованих та інтернет текстів, відео, ток-шоу, веб-сайтів, соціальних мереж, які втілюють концепт DEMOCRACY/ДЕМОКРАТІЯ засобами різних семіотичних систем. Предметом аналізу є когнітивно-дискурсивні характеристики концепту DEMOCRACY/ДЕМОКРАТІЯ, актуалізованого різними семіотичними засобами в сучасному англійськомовному мультимодальному політичному медіа-дискурсі.

Ця лінгвістична розвідка має на меті визначення когнітивно-комунікативних характеристик концепту DEMOCRACY/ДЕМОКРАТІЯ: особливостей його вербалізації та мультисеміотичної актуалізації в сучасному англійськомовному політичному медіа-дискурсі. Отже, у ході дослідження виконуються такі завдання: 1) визначити поняттєво-ціннісні та образні складники концепту DEMOCRACY/ ДЕМОКРАТІЯ, вербалізованого в англійськомовному медіа-дискурсі; 2) описати позалінгвальні семіотичні засоби актуалізації цього концепту та способи їхнього поєднання в сучасному англійськомовному мультимодальному політичному медіа-дискурсі; 3) змодельовати цей концепт як матрицю доменів у сучасній англійськомовній картині світу. Використано такі дослідницькі методи: аналіз словникових дефініцій, етимологічний і компонентний аналіз лексем, формування лексико-семантичного поля, когнітивне матричне моделювання концепту, лінгвoseміотичний аналіз та елементи кількісних підрахунків.

До провідних результатів дослідження належать розробка методики аналізу засобів і способів мультисеміотичної актуалізації абстрактного концепту в мультимодальному дискурсі, встановлення когнітивно-дискурсивних характеристик концепту DEMOCRACY/ДЕМОКРАТІЯ в сучасній англійськомовній картині світу. В цілому, це може сприяти подальшій

розбудові когнітивно-дискурсивної парадигми лінгвістики і становленню когнітивно-семіотичного підходу, зокрема.

Література

1. Приходько А. М. *Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики*. Запоріжжя: Прем'єр, 2008. 332 с.
2. Шевченко И. С., Морозова Е. И. Дискурс как мыслекоммуникативное образование. *Вісник Харків. нац. ун-ту імені В. Н. Каразіна. Серія романо-германська філологія. Методики викладання іноземних мов*. 2003. № 589. С. 33 – 38.
3. Croft W., Cruse D. *Cognitive Linguistics*. Cambridge: Cambridge University Press, 2004. 356 p.
4. Kress G., Leeuwen T. van. *Multimodal discourse: The Modes and Media of Contemporary Communication*. London: Arnold, 2001. 142 p.

THE CONCEPT OF SEXISM IN LINGUISTICS

Burenko T. M. (Sumy)

Linguistic sexism is gender discrimination in language. This term is more often used to refer to women, but linguistic sexism can also be directed at men. However, women are victims of linguistic sexism much more often than men. Sexism can exist in language both at the level of a word, phrase, sentence, and at the level of the entire discourse. The most common examples of linguistic sexism are gender stereotypes, asymmetries in the use of parallel expressions in relation to men and women, as well as the "invisibility" of women in language. A. Pauwels revealed the presence of common features of the representation of genders:

1) the representation of a man as a norm, and a woman as a deviation from it, an example of which is the use of so-called generic nouns, which seem to mean both a man and a woman at the same time, but the form of which coincides with the form grammatical masculine;

2) as a result, the woman becomes "invisible" in the language. In those cases where she becomes "visible", her visibility is asymmetrical: a woman is often made "visible" only in order to emphasize her "deviation" from the norm, that is, a man;

3) lexical and grammatical forms of the feminine gender depend on and are often formed from the forms of the masculine gender;

4) the linguistic representation of women and men has a stereotypical character: women are mostly portrayed as sexual, and men as rational beings [2].

Feminist linguistics assumes that a woman needs to find her identity in society in order to survive psychologically, socially and biologically. Feminists believe that language is not a natural, but a socio-historical phenomenon, and as such it can be subjected to criticism and changes. Moreover, language criticism is not only possible, but absolutely necessary, as well as its reformation. Many feminists see language as a powerful tool for preserving patriarchal values. In particular, D. Spender believes that men are the dominant group that created language, thinking and reality, and women did not participate in this process. As D. Spender points out, those who have the power to call that world different can have an impact on it [1, p. 780–783]. Therefore, the problem of the relationship between gender and language is very complex. Language not only reflects attitudes toward women and men in society, but can also shape our perceptions of gender and our attitudes toward women. Gender linguistics should contribute to the development of gender sensitivity, the awareness that in modern society the problems of discrimination have not yet been fully resolved, the understanding that the demands that society puts on men and women are different and that such imposed restrictions do not benefit women either, neither to men, nor, in fact, to society.

References

1. Спендер Д. Чоловік створив мову. *Введення в гендерні дослідження*. 2001. С. 774–783.
2. Pauwels A. *Women Changing Language*. New York, 1998. 267 p.

ANFORDERUNGEN AN EINEN MODERNEN DAF-UNTERRICHT

Hladkykh I. O. (Charkiw)

Die digitale Bildungsrevolution hat heutzutage eine ganz konkrete Bedeutung erhalten. Die Zeiten ändern sich und wir müssen uns anpassen. Moderne Lehrer sollen lernen, verschiedene Medien einzuführen und zu nutzen. Eine Unterrichtsstunde löst nicht alle Ziele des Bildungsprozesses, sie ist nur eine Perle in einer komplexen Lernkette. Dies ist Bestandteil einer Reihe von Themen, Abschnitten sowie der kreativen Idee eines bestimmten Lehrers. Was steht im DaF-Unterricht im Vordergrund? Es gibt einige Aspekte, die berücksichtigt werden sollen: professionelles Niveau des Lehrers, die Beteiligung der Studenten am Arbeitsprozess, die Wahl der Verfahren und Kommunikationsmittel usw. Der Lehrer wählt verschiedene Formen der Unterrichtsführung nach dem Lehrplan (manchmal ungewöhnliche). Man kann verbale und visuelle Methoden, verschiedene didaktische Materialien verwenden. Die Sprache der Lehrkraft ist ein Sprachvorbild für Studenten. Man kann auch nonverbale Kommunikationsmittel (Gestik, Mimik) verwenden, um die Sprache zu unterstützen. Um Wortschatz und Satzstrukturen zu automatisieren, braucht man regelmäßige Wiederholungen in verschiedenen Übungsformen. In kommunikativen Situationen steht der Inhalt und nicht die korrekte Form im Mittelpunkt. Die Fehler, die Studenten im Laufe des Spracherwerbsprozess machen, sind Ausdruck von Zwischenstufen auf dem Weg zur Zielsprache. Für eine anschauliche Darstellung des Stoffes demonstriert der Lehrer den Studierenden Diagramme, Tabellen, Plakate sowie praktische Experimente, wenn das Thema dies erfordert. Dadurch wird die Stunde für Studenten interessanter und der Stoff wird von ihnen besser aufgenommen. In Grammatikvermittlung kann man auch Visualisierung verwenden. Der moderne Unterricht unterscheidet sich vom traditionellen in der Art der Organisation, der Art der Präsentation des Materials sowie dem Grad der Einbeziehung der Studenten in den Bildungsprozess. Die Studenten nehmen in allen Unterrichtsphasen teil. Im Unterricht sollte der Lehrer eine Art Führer in die Welt

des Wissens sein und nicht nur ein Redner. Es müssen Bedingungen geschaffen werden, damit sich die Studierenden selbständig Wissen aneignen können. Der Lehrer hilft ihnen, Wege zur Lösung des Problems zu finden.

Wie sollte der Unterricht aufgebaut sein:

1. Vor der Erstellung eines Unterrichtsplans muss der Lehrer alle didaktischen Aufgaben und Ziele sorgfältig und korrekt festlegen.

2. Es ist wichtig, die einzelnen Unterrichtsphasen miteinander zu verbinden.

3. Die Verfahren und Mittel des Unterrichts sollen sorgfältig ausgewählt werden und dabei den individuellen Eigenschaften der Studenten entsprechen.

4. Um das Lernen zu prüfen, muss man über die Kontrolle der Kenntnisse nachdenken. Man kann die Kontrolle durch mündliche Befragungen, selbstständige schriftliche Arbeiten, Tests erfolgen.

Es gibt einige Anzeichen dafür, wie effektiv der Unterricht sein wird:

1. Das Lernen soll durch die Entdeckung neuen Wissens aufgebaut werden, der Lehrer organisiert die gemeinsame Arbeit so, dass die Studenten selbst die richtigen Antworten finden.

2. Das Gespräch steht im Vordergrund.

3. Offenheit, d.h. der Lehrer muss seine Noten immer argumentieren.

4. Es ist notwendig, Studenten so oft wie möglich als Berater, Assistenten, Experten einzubeziehen.

5. Wiederholung ist die Mutter des Lernens.

Nur ein kreativer Lehrer, der einen individuellen Arbeitsstil, eine hohe berufliche Mobilität, die Kunst der professionellen Kommunikation und pädagogische Technologien beherrscht, kann die Qualität der Ausbildung verbessern.

Literatur

1. Brinitzer M., Hantschel H.-J. Kroemer S., Möller-Frorath M., Ros L. DaF unterrichten: Basiswissen Didaktik. Deutsch als Fremd- und Zweitsprache. Stuttgart, 2013. 184 S.

VARIATION OF A POSITIVE POLITENESS STRATEGY P2 IN MALE DISCOURSE

Guzhva O. O. (Kharkiv)

Variation of the P2 strategy (Exaggerate (interest, approval, sympathy for the listener)) is a typical embodiment of frivolous and excessively emotional speech [3]. In communicative situations, the P2 strategy is implemented with the help of intensifiers — adverbs of degree and measure, *how, quite, so, very, too*; emotionally coloured adjectives and adverbs (such as *wonderful(ly), awful(ly), extremely*); the comparative and superlative degrees of comparison of adjectives. The P2 strategy can also be represented by compliments or exclamatory sentences like *what a ...! such a ...!* [2, p. 104–106]. Higher and lower social status communication. Communicative situations of a higher social status and/or situational role of the speaker are dominated by the tactics of exaggerating interest in the hearer, showing approval, sympathy for them (*you have done wonders in overtaking them [1]*), or showing an exaggeration of his trust in them (*as a proof of my entire confidence*) [1].

Symmetrical communicative situations. In such situations of communication between men, the P2 strategy tactic plays an important role. Here, this strategy shows an exaggeration of interest in the listener with the help of the emotionally coloured adverb (*perfectly*) or the comparative degrees of the adjective (*truer*), which reveals an attempt at being polite to the interlocutor. This rapprochement tactic is also applied to friends. The addressee uses the adverb of degree and measure (*too much*) to enhance approval of the addressee's opinion expressed when discussing women. Lower and higher social status communication. In the situations of “personal enhancement”, the most frequently used tactics of implementing the P2 strategy are exaggerating of interest in the hearer. For example, rapprochement tactics are demonstrated by showing interest in the addressee's daughter and exaggerating her virtues, as well as by using the emotionally coloured adverb *entirely*, which creates the effect of exaggerated

approval. Using *rapprochement* tactics in the form of exaggerating sympathy and approval for the listener – *I shall value it a thousand times more highly*, the addressee exaggerates his gratitude to the listener for taking care of his servant. Our study contains an example of polite attitude towards the inquisitor and the use of the P2 *rapprochement* strategy in the form of a word combination with the adverb of degree and measure (*so extraordinary*). The speaker exaggerates his interest in the addressee, stating that he wants to say something important.

Thus, the stereotypical discursive personality of a man in communication with those who are on the lower levels of the hierarchy of the British linguistic and cultural community prefers to express exaggerated approval with the help of phrases containing emotionally coloured markers of the P2 politeness strategy. On the other hand, with representatives of his own social class, a man establishes polite friendly relations mainly with the help of lexical means — adverbs of degree and measure, while the speaker applies tactics of exaggerated approval and compliment to people who have a higher social status and greater relative power than him.

References

1. Гужва О. О. Історичне варіювання дискурсивних стратегій увічливості чоловіків в англомовних жіночих романах XVIII – XXI ст. : дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Харків, 2020. 200 с.
2. Brown P., Levinson S. *Politeness: Some Universals in Language Use*. London. 1987. 345 p.
3. Lakoff R. *Language and Woman's Place*. *Language in Society*, 1975. Vol. 2(1). P. 45–80.

АНГЛІЙСЬКА МОВА В СУЧАСНОМУ КОМУНІКАТИВНОМУ СВІТІ

Гуртова Я. В. (Харків)

Світ постійно удосконалюється, з'являються нові відкриття, розробляються новітні технології. І тому дуже важливою є наявність світової мови, якою могли б спілкуватися діячі різних країн та національностей. На

сьогоднішній день такою мовою є англійська. Хороше знання англійської мови сьогодні важливіше, ніж будь-коли. У світі, який стає все більш "інтернаціональним", життєво необхідно знаходити спільну мову з представниками інших країн. Англійська мова – це мова міжнародного спілкування, та її знання дає можливість приймати та справлятися з усіма змінами, що відбуваються у світі.

Володіння англійською є однією із заповорок успіху на життєвому шляху, дозволяє піднятися на щабель вище, охопити більші простори спілкування, познайомитися з національними особливостями культури та традиціями народів інших країн, проникнути у сфери діяльності, де відбувається спілкування висококваліфікованих фахівців, тим самим збагачуючи свої знання та інтелектуальні здібності, роблячи своє життя цікавим та різноманітним. У світі знання англійської – це норма для активних і цілеспрямованих людей. Якщо Ви вільно спілкуєтесь англійською, це значно розширює Ваші життєві перспективи.

Серед важливих умов успішної професійної кар'єри не останнє місце посідають знання іноземних мов. Володіння англійською мовою робить працівника конкурентоспроможним на ринку праці. Керівники престижних організацій віддають більшу перевагу співробітникам, які знають англійську мову, що відкриває дорогу до кар'єрного зростання. Висококваліфіковані працівники, які володіють світовими мовами, завжди були і будуть цінуватися. Сьогодні мало бути фахівцем тільки в одній сфері, тому що суспільство безжально вимагає від людини подальшого розвитку і вдосконалення, інакше він просто осяде на самий низ людського розвитку.

Перехід від індустріального суспільства до постіндустріального інформаційного суспільства обумовлює важливість усілякого розвитку комунікативних умінь у майбутніх фахівців.

Сучасний світ ґрунтується на новітніх технологіях, які вимагають знання англійської мови. Формування комунікативної компетенції є основною

метою вивчення мови. Комп'ютеризація всіх видів робіт потребує великих знань англійської у користувачів. Більшість видів комп'ютерних програм, призначених для подальшого зростання підприємства, а загалом і всієї економіки країни, створюються англійською мовою, що безпосередньо відбивається на ринку праці: збільшується попит на працівників, кваліфікованих у галузі комп'ютерних технологій, які володіють англійською мовою. Такий спосіб спілкування з людьми з різних країн та отримання найсвіжішої та найповнішої інформації, як Інтернет, також вимагає від користувачів знання англійської мови.

Підсумовуючи, можна сказати, що в сучасному світі, людині, що прагне до кар'єрного зростання, до більш широкого спілкування, до отримання новітньої інформації з різних джерел, до розширення своїх життєвих перспектив і, нарешті, просто до більш цікавого та різноманітного життя, для чого необхідні знання англійської мови, хоча це процес аж ніяк не з легких, а потребує усидливості, терпіння та головне бажання досягти свого, а буде бажання – буде результат.

HAT RUSSISCH-UKRAINISCHE BILINGUALITÄT AUCH NACHTEILE FÜR DIE UKRAINE?

Durlanik M.L., PhD (Hamburg/Bremen)

Es wird von vielen Wissenschaftler*innen auch mit empirischen Argumenten konstatiert, dass die Mehrsprachigkeit (MS), angefangen mit Bilingualität für das Individuum aber auch für die Gesellschaft viele Vorteile mit sich bringt (s. Gogolin 2010a/b [2; 3]). Die Vorteile sind vielschichtig, wenn wir die Sprachentwicklungsphänomene insbesondere psycholinguistisch, neurophysiologisch und soziologisch betrachten, es gibt allerdings hierzu auch gegensätzliche Meinungen, und zwar auf der Ebene der Bilingualität sind einige Nachteile mittlerweile auch gut erforscht worden (s. Atasoy [1]).

Man sollte zunächst einmal die Typen von Mehrsprachigkeit festhalten, damit man die einzelnen Phänomene (bzw. Probleme/ Nachteile) besser zuordnen kann:

1. Individuelle Mehrsprachigkeit
2. Territoriale Mehrsprachigkeit
3. Historische Mehrsprachigkeit
4. Gesellschaftliche Mehrsprachigkeit
5. Institutionelle Mehrsprachigkeit

Manche Kolleg*innen haben auch andere Arten der MS in ihrer Typologie wie erlebte Mehrsprachigkeit, Mehrsprachigkeit in der Familie etc., vorgeschlagen. Diese erweiterten Typen können jedoch in die o. a. 5 Kategorien leicht untergeordnet werden.

Neben dieser Typologie gibt es auch Kontexte, in denen MS-Phänomene vorkommen: z.B. in homileischen Diskursen (Gesprächen im privaten Bereich auch mit Codeswitching, Unterhaltungen, Begrüßungen etc.) oder in regional unterschiedlichen Kontexten (vgl. auch interne Mehrsprachigkeit und Diglossie). MS-Kombinationen und Phänomene verschieben sich darüber hinaus zeitlich und geographisch sehr stark (vgl. z. B. Migrantensprachen vor 1960 und heute in Deutschland: 1960 gab es kaum türkischsprachige Migranten, heute leben mit den eingebürgerten zusammen ca. 4 Millionen Menschen mit türkischer Abstammung in Deutschland, sie bilden damit die größte Sprachminderheit in Deutschland), so sind auch über die Arbeitsmigration hinaus weitere historischen Ereignisse und Kontexte wichtig für die MS-Forschung: kultureller Austausch, Tourismus, wirtschaftliche Zusammenarbeit, Austausch von Akademikern und Studenten und vor allem militärische Auseinandersetzungen.

Auf den Kontext “institutionelle Mehrsprachigkeit”, welche den Rahmen für die wichtigsten Einflussfaktoren beim Spracherwerb, Sprachentwicklung, Sprachpflege, Identitätsbildung, Persönlichkeitsbildung und -entwicklung bilden, muss man als zentrales Thema eingehen.

Es gibt in der MS-Forschung auch Funktionstests über Modelle. Z.B. in der Schweiz ist eine Art regional getrennte MS (je Kanton wird eine andere Sprache gesprochen), wobei bei vielen Individuen auch sogenannte hybride Identitäten durch ihre Bilingualitäten funktionieren kann. So ähnlich soll es auch in Kanada sein, wo allerdings die Konkurrenz zwischen territorial getrennten Sprachen des Französischen und des Englischen oft auch zu Konflikten führt, z.B. wenn ein Kind mit seiner Familie von einem französischsprachigen Gebiet ins Englischsprachige umzieht.

In Südtirol soll es dagegen auf relativ engem Raum mit drei Sprachen (Deutsch, Italienisch, Ladinisch) auch in den Institutionen (z.B. in Schulen, Ämtern) funktionieren, ja sogar in den Schulen scheinen die Südtiroler*innen gute Lösungen für bilinguale Klassen gefunden zu haben. Daher sollten wir solche Beispiele empirisch und akribisch analysieren, um zu hoffen, dass die MS gesamtgesellschaftlich und institutionell funktionieren kann (s. Krüger-Potratz 2011 [5]). Wenn wir allerdings viele, sehr viele Länder als Beispiel zur Analyse ziehen, sehen wir, dass MS gerade auf diesen 2 sehr komplexen Gebilden nicht funktionieren:

1. Gesamtgesellschaftliche Konsens
2. Institutionelle Kommunikation

Besonders, wenn 2 Sprachen, die friedlich nebeneinander zusammen existieren sollen, durch Krieg, Konkurrenz, historische Rivalitäten, Völkermord, regionale Unterschiede etc., sich gegenseitig nicht akzeptieren, gibt es auch auf der Ebene der individuellen Mehrsprachigkeit große Probleme: Dieses Gebilde erleben wir z. Z. in der Ukraine mit dem russischen Völkermord und Aggressionskrieg gegen alle Regeln des internationalen Rechts auf eine radikalste Art und Weise. Menschen, die Jahre lang und seit ihrer Kindheit die russische Sprache als Erstsprache bzw. als dominante Sprache bevorzugt bzw. gezwungenermaßen gelernt haben, fühlen spätestens in diesen Tagen eine große innere Zerrissenheit.

Ich war als DAAD-Dozent aber auch wissenschaftlicher Forscher seit 5 Jahren in verschiedenen Universitäten in Charkiw tätig und am Anfang war ich im Sinne einer halbwegs funktionierenden Bilingualität an sich positiv überrascht, sodass die (meisten) dort lebenden Ukrainer*innen das Russische voll akzeptierten, obwohl Russland offiziell das Ukrainische nie respektiert hatte und in ihrem Leben, ja sogar in ihrem Berufsleben das Russische verwendeten. Die russischen Menschen, die ich auch in Deutschland kennenlernte, akzeptierten meistens nie die Selbständigkeit der ukrainischen Sprache und Kultur kaum. Traurigerweise meinen viel zu viele sogar demokratisch und freiheitlich gesonnenen Russ*innen bis heute über das Ukrainische, es sei höchstens ein Dialekt des Russischen oder eine Pidginisierung des Russischen (s. Marina Höfinghoff 2013 [4]).

Hier sehen wir, dass das Image der jeweiligen Sprache selbst in der Ukraine nicht gleichberechtigt war und ist. Es gibt trotz des andauernden russischen Völkermordes in der Ukraine möglicherweise noch einige Millionen Menschen, die das Russische bevorzugen. Man muss natürlich dafür Verständnis haben, wenn diese Personen aus den Gründen wie Sprachdefizite im Ukrainischen, Sprachbiographie, fehlende Institutionen im Osten, Einstellung der Sprachgemeinde, in der man sich befindet etc. diese Sprache bevorzugt haben oder wenn es denen von Kindheit an aufoktroziert wurde.

Wenn wir uns Modelle von großen Staaten wie Frankreich, Deutschland, England, Polen, Italien u. a. vor Augen führen, die gleichzeitig als zivilisierte Länder mit individuellen Freiheiten und demokratischen Rechten gelten, dann sehen wir, dass v.a. die institutionelle Kommunikation nur in der Landessprache erlaubt ist. Allen voran in den primären, sekundären und zum größten Teil auch in den tertiären Bildungsinstitutionen ist die Sprache z.B. in Deutschland nur Deutsch, obwohl mittlerweile jeder 4. Mensch einen Migrationshintergrund hat oder gerade deswegen?

Ich hoffe und wünsche mir, dass alle Ukrainer*innen sich in und nach diesen sehr schwierigen Tagen die zusammenhaltende Kraft der Landessprache

verinnerlichen und mit dieser Problematik auseinandersetzen. Ukrainische Institutionen und Wissenschaftler sollten viele Projekte mit Bezug auf diese Problematik auf verschiedenen Ebenen führen, damit alle Argumente, Phänomene, Vor- und Nachteile diskutiert werden können. Wir leben nicht in einer Diktatur wie in Russland, daher müssen die Menschen mit russischer Mono- und Bilingualität, ja sogar mit russischer Herkunft überzeugt werden, dass man die ukrainische Sprache als dominante Erstsprache und die einzige Amtssprache in allen Institutionen (und auch in der Familie, die wissenschaftlichen Argumente hierfür werde ich in einem anderen Artikel ausführen) festhalten. Die bilinguale Kombination Russisch-Ukrainisch ist historisch gesehen einmalig. Ich studierte Ende 1980er Jahre in Irland, da sah ich, dass die Irren mit ihrer Identität große Probleme hatten, denn das Gälische war längst eine ausgestorbene Sprache. Es gab zwar ein Paar Sprachkurse aber die institutionelle Kommunikation, die erlebte Sprache und Gespräche im Privatbereich, kurzum alles war auf Englisch, diese Menschen kämpfen noch heute für Ihre nationale Einheit und Unabhängigkeit allerdings ohne Sprache. Diese Art von Sprachlosigkeit ist gewiss ein Nachteil. Mit der Entwicklung und Pflege des Ukrainischen auf allen Ebenen wird alles stabiler: Literatur, Kunst, alle Wissenschaftsbereiche mit den jeweiligen Fachsprachen wird dann einheitlich in der Landessprache gepflegt und weiterentwickelt. Ich erlebte 5 Jahre lang in der Ukraine eigentlich bereits auch eine andere Mentalität als russische, die klarerweise durch den Erhalt der eigenen Sprache und Kultur entstand!

Literaturverzeichnis

1. Atasoy, Kübra (2012) Mythos Halbsprachigkeit. *ÖH Uni Wien*. Ausgabe 06/12. URL: <https://oeh.univie.ac.at/zeitgenossin/mythos-halbsprachigkeit>
2. Gogolin, Ingrid (2010a) Einführung in die interkulturelle Pädagogik. UTB: Opladen & Farmington Hills
3. Gogolin, Ingrid (2010b) Stichwort: Mehrsprachigkeit. *Zeitschrift für Erziehungswissenschaft*, 13, 4, 529–547.

4. Höfinghoff, Marina (2013) Zur Frage russisch-ukrainischer Zweisprachigkeit in der Ukraine. *Sprachkontaktforschung: Eine Einführung* Claudia Maria Riehl (Hg.) Narr Studienbücher. URL: <https://docplayer.org/21126326-Zur-frage-russisch-ukrainischer-zweisprachigkeit-in-der-ukraine.html>
5. Krüger-Potratz, Marianne (2011) Europäische Bildung. Konzepte und Perspektiven aus fünf Ländern, Münster: Waxmann

ВИЗНАЧЕННЯ ОЦІННИХ ОЗНАК КОНЦЕПТУ

НЕПЕРЕДБАЧУВАНА ОБСТАВИНА

Калюжна А. Б., Лавріненко І. М. (Харків)

Під концептом розуміють складне розумове утворення, в якому виділяють образний, поняттєвий і ціннісний компоненти. В свою чергу, в ціннісному компоненті виділяють аспекти актуальності та оцінності. Наявність оцінного аспекту перевіряється методами компонентного та контекстуального аналізу [3, с. 27].

Оцінка пов'язана як з певним індивідом так і з мовною спільнотою, семантика оцінки передає систему цінностей оточуючого світу та цінність людини. Модальність оцінки зазвичай обумовлена специфікою явища, яке сприймається індивідом, але часто при цьому залежить і від конкретної ситуації сприйняття. Оцінні ознаки концепту об'єктивуються різними способами. Оцінка, як ціннісний аспект значення може бути виражена прикметниками, прислівниками, найменуваннями предметів і дій, пропозиційними структурами дієслів, семами у складі значення окремих слів, а також семантикою висловлювання в цілому. Позитивне або негативне значення може міститися в семантиці самих одиниць або виражатися імпліцитно і виводитися на підставі подальшого контексту [1, с. 7].

В англomовному управлінському дискурсі концепт НЕПЕРЕДБАЧУВАНА ОБСТАВИНА вербалізований низкою лексем, об'єднаних спільною (інтегральною) семою 'те, що може трапитись' (*something that might possibly*

happen), серед яких: *contingency* та *emergency* [2, с. 84]. На нашу думку, саме аналіз контексту, в якому вжито засоби вербалізації досліджуваного концепту, а не лише їх компонентний аналіз, визначає оцінні ознаки вказаного концепту. У наведених прикладах (1) та (2) завдяки залученню контексту виявляємо негативу оцінку концепту НЕПЕРЕДБАЧУВАНА ОБСТАВИНА:

(1) *A day's labour in mines and in works for the reduction of ores is limited to eight hours except in cases of emergency where life or property is in imminent danger.*

(2) *Why, one who foresees all contingencies <...> and foresees the adversary's intentions.*

В той час, як приклад (3) демонструє оцінку позитивну:

(3) *A really good business plan will incorporate contingencies such as diversification or unexpected opportunities.*

Таким чином, робимо висновок, що для визначення оцінних ознак концепту НЕПЕРЕДБАЧУВАНА ОБСТАВИНА аналіз семантики мовних одиниць, які вербалізують концепт, не є вичерпним, тому необхідно звертатися до аналізу контексту, в якому їх вжито.

Література

1. Вольф Е. М. Функциональная семантика оценки. М.: Наука, 1985. 228 с.
2. Калюжна А. Б. Взаємодія ключових концептів управлінського дискурсу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2021. № 48. Том 1. С. 82–87.
3. Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики. Запоріжжя: Прем'єр, 2008. 332 с.

TOLERANCE TYPOLOGY IN THE ENGLISH INSTITUTIONAL DISCOURSE

Kozlova V. V. (Sumy)

Tolerance is manifested in the right of all citizens to be different; ensuring harmony between different faiths, political, ethnic and other social groups; respect for the diversity of world cultures, civilizations and peoples; readiness to accept difference in appearance, language, beliefs, customs.

Tolerance as a communicative category represents complex multidimensional phenomenon the fundamental aspect of which lies in regulation of speech behaviour in the process of communication, and is aimed at the prevention of communicative failure, conflict avoidance, and goal achievement by the maintenance of relationship balance with an interlocutor.

Institutional discourse that is viewed as communication within the defined framework of status-role relations is represented by a number of types: academic, political, diplomatic, administrative, legal, military, pedagogical, religious, medical, business, mass media, advertising etc.

Each type of institutional discourse is characterized by the following components: participants of communication, chronotope, aims, genres, system of norms, values and anti-values etc. The norms of institutional discourse reflect the general values of society and the values of a particular social group that forms the certain type of the institutional discourse. Tolerance is considered a value and social norm of the society, which is perceived primarily as a marker of democracy, freedom, claims to be a regulator of interpersonal and social relations.

Within a particular institutional discourse type tolerance becomes a value-based component primarily associated with that particular sphere. Therefore one could distinguish the basic sort of tolerance dominating in the organization of certain type of institutional discourse: academic tolerance, political tolerance, diplomatic tolerance, administrative tolerance, legal tolerance, military tolerance, pedagogical tolerance, religious tolerance, medical tolerance, business tolerance,

mass media tolerance, advertising tolerance etc. The sort of tolerance is not limited by the frames of particular discourse type.

There is the possibility of other tolerance sort to be present with different degree of manifestation as well as explicit or implicit form of verbal and non-verbal realization.

Racial tolerance as the absence of prejudice against members of another race; gender tolerance as the impartial attitude to the representatives of the other sex; age tolerance as impartiality towards people of different ages; physiological tolerance as the attitude towards the sick, disabled, people with external defects are distinguished due to some external or internal personality characteristics of intercalants and persevered as being common for different institutional discourse types. Taking into account cultural factors, manifestations of intra-cultural and intercultural tolerance are observed.

Specific linguistic situation, communication conditions and necessarily context represent linguistic tolerance, which is an essential component of linguistic competence of all institutional discourse types interactants [1].

The categorical status of tolerance implies possession of its own content in the form of prescriptive and informational aspect and realization with the help of certain lexical, syntactical and stylistically marked means.

References

1. Jinling Zh. Manifestation of Tolerance in the Aspect of the Communicative-Pragmatic Approach. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*. 2020. V. 517. P. 194–197.

ENGLISH NEOLOGISMS WITH *-WASHING*: SEMANTICS AND PRAGMATICS

Kramar N. (Kyiv)

A remarkable tendency characteristic of English neologisms is that sometimes a morpheme can be liberated from a blend, receiving a life of its own and serving as a productive component for dozens of new coinages (e.g. *-cycling*, *-gate*, *-zilla*, *-cation*). This phenomenon has been named “libfix” (“liberated affix”) by American linguist Anthony Zwicky [4] (see [2], [3] for comprehensive analysis of libfixes in English).

In this paper we will focus on the semantics and pragmatics of *-washing*, which has become a prolific libfix over the last twenty years, as testified by the NOW corpus of English [1]. Its use in blending process dates back to the 18th century when the word *whitewashing*, originally meaning “to make something lighter (e.g. skin, fabric)” was presented with a new, figurative meaning “to conceal the faults of something or someone, giving it the appearance of decency, honesty”. Thus, the affix *-washing* acquired a negative connotation, which resurfaced in the late 1980s when the term *greenwashing* was introduced, meaning “deceiving the public into believing that a company’s products and/or methods are eco-friendly, while in reality they are not”.

Since that time, a wide array of terms has been coined on the model of *greenwashing*. All of them are derogatory to some extent, as they convey deception and false pretense. In terms of structure, they often follow not just the *-washing* component, but also the color code, covering almost the full spectrum. Thus, *bluewashing* was first used in 2002 with reference to the Global Compact program by the United Nations, which encouraged business to implement socially responsible practices and defend human rights. The companies who joined the program were regarded as more responsible, though in reality they did not contribute much to the society. The component “blue” refers to the color of the UN flag. *Redwashing* (coined in 2013) denotes “falsely portraying a company as

contributing to social justice”. *Purplewashing* (also known as *femwashing*, coined in 2016) refers to the PR strategy of allegedly sticking to feminist movement principles, while *pinkwashing* (coined in 2010) means the attempts to benefit from proclaimed advocacy of LGBTQ+ rights.

Terms with *-washing* have become widely used in the film industry, where they mark inconsistency in characters’ identity casting. Thus, the above-mentioned *whitewashing* has acquired an additional meaning of “casting white actors for POC characters”, whereas *blackwashing* denotes the opposite process (both emerged in the late 1990s). Another common term is *straightwashing* (coined in 2011), meaning the portrayal of homosexual people as heterosexual (“straight”).

Most recently, neologisms with *-washing* have been used to label a multitude of dishonest practices employed by companies to maintain a positive image. Thus, 2014 witnessed the appearance of *artwashing* (“the use of art and artists to disguise pernicious social or financial practices of a company, especially in property development”), *sharewashing* (“representing a company as being driven by the principles of sharing rather than the chase after profits”), *leanwashing* (“advertising targeted at making unhealthy products seem healthy”). One of the latest coinages is *Covid-washing*, i.e. “advertising a product as one that can cure or mitigate coronavirus”.

Therefore, *-washing* has become a widely used libfix in English, conveying the meaning of reputation laundering. While created with a humorous spin, most of such coinages gained reception in the corporate and academic world, being featured in authoritative journals and reports.

We believe it is important to incorporate libfixes such as *-washing* into English language teaching to help students understand the words that are yet to be formed via these prolific structural patterns.

References

1. Davies M. Corpus of News on the Web (NOW). 2016-2022. URL: <https://www.english-corpora.org/now/> (date of access: 03.09.2022).
2. Norde M., Sippach S. Nerdalicious scientainment: A network analysis of English libfixes. *WORD Structure*. 2019. Vol. 12, no. 3. P. 353–384.
3. O’Dell F. Creating new words: affixation in neologisms. *ELT Journal*. 2015. Vol. 70, no. 1. P. 94–99.
4. Zwicky A. Libfixes. *Arnold Zwicky’s Blog*. URL: <https://arnoldzwicky.org/2010/01/23/libfixes/> (date of access: 06. 09. 2022).

WAYS OF EXPRESSING LINGUOCREATIVITY IN COMIC CREOLIZED TEXTS

Kuznietsova O. (Kharkiv)

An individual ability to creatively reshape reality is understood as creativity. It’s the driving force of the creative process, the impulse of the author’s innovative ideas, which forms their unique style. According to R. Pope, creativity is viewed as a continuous process of creation, during which the speaker/writer generates an unlimited number of fresh and imaginative products from a limited number of existing resources to meet a specific communicative goal [1, p. 15].

Creativity involves all aspects of the author – intellectual and emotional qualities, ethical guidelines, life experience and even psychophysical features. Creative authors “have a good sense of language and style, which allows them to be extraordinary in the process of text creation, skillfully playing with the form and meaning of the word” [2, p. 1711]. Thus it’s appropriate to refer to linguocreativity.

Linguocreativity acts as a tool for the realization of the author’s style, a manifestation of creative potential. It gives an opportunity to diversify one’s creativity and to abandon stereotypes. Linguocreative authors have a fine sense of language and style, which allows them to creatively approach the process of text creation, skillfully playing with the form and meaning of words. Such individuals

are not afraid to go beyond the generally accepted norms as they aim to creatively influence their addressee.

Generating new language entities, the author expresses their linguocreative way of thinking. They operate language units based on associative approximations, vary and construct forms and meanings, violate the language standards. In creolized texts it can be a combination of verbal and non-verbal elements – graphic symbols, drawings, formulas, etc.

Linguocreativity may be actualized in language game. In the picture below humor lies in sarcasm, realized by paronomasia of two adjectives “full” – “fool”. The author ironically ridicules the low level of intelligence of one of his students. It is the combination of verbal and non-verbal components that allows us to compare text and picture.

(1) "Mr. Osborne, may I be excused? My brain is full."

The analysis has demonstrated that one of the ways to express author's linguocreativity is to use language games. A creolized text is a vivid example of its implementation as it widens the perception of the text.

Література

1. Pope R. Creativity: Theory, History, Practice. London and New York: Psychology Press, 2005. 302 p.
2. Samokhina V., Kuznietsova O., Pasyuk V.

Polycode Essence of Postmodern Comic Literary Text. *Theory and Practice in Language Studies*, 2022. Vol. 12. № 9. P. 1711-1717.

Джерело ілюстративного матеріалу

1. Larson G. The Far Side Off-The-Wall Calendar – Day to Day Calendar. Andrews McMeel Publishing, 1986. URL: <https://www.cardcow.com/841838/mr-osborne-may-excused-my-brain-full-gary-larson-far-side/>

КОНЦЕПТ ЗНАМЕНИТІСТЬ ЯК СИМУЛЯКР

Кукушкін В.В. (Харків)

Термін «симулякр» запровадив у філософію постмодернізму Жан Бодрійяр [1]. Починаючи з латинських перекладів Платона, це слово означало просто зображення, картинку, репрезентацію. Там, де Платон бачить дві стадії відображення: правдиве відображення й навмисно спотворене, Ж. Бодрійяр бачить п'ять стадій: просте відображення дійсності, спотворення дійсності, маскування відсутності дійсності, вдавана дійсність, симулякр, який взагалі не має жодного відношення до дійсності і зациклений сам на собі [7].

Ідея симулякру пов'язана з поняттям театральності, введеним в обіг гуманітарних наук Г. Д. Ласуеллом, який є автором моделі комунікації, відомої як «схема п'яти W» (Who? → What? → Which channel? → (to) Whom? → with What effect?), де останній складник імплікує потенційну здатність інформації до видозмінювання для досягнення певного ефекту [5]. Поняття театральності є визначальним для масової комунікації. Воно отримує подальшу розробку у концепціях таких відомих дослідників комунікації, як Г. Дебор [4], Ж. Бодрійяр [1] та М. Маклюен [6]. Соціологічна концепція Г. Дебора спирається на визначення сучасного суспільства як «суспільства спектаклю». На його думку, у сучасному соціумі на зміну істині, справжності і реальності приходить панування шоу-влади у вигляді шоу-політики і шоу-правосуддя. Він розрізняє три форми шоу-влади: концентровану, дифузну та

інтегровану. [4]. Виявлення симулякрних ознак концепту ЗНАМЕНИТІСТЬ уможлиблюється застосуванням методики когнітивно-дискурсивної інтерпретації [3, с. 5], яка дозволяє встановити експлікатури та імплікатури, які лежать у підґрунті пресупозицій суб'єктів дискурсу й спрямовують виведення інференцій інтерпретаторів стосовно тих чи інших онтологічних й аксіологічних симулякрних ознак концепту ЗНАМЕНИТІСТЬ.

Результатом проведеного дослідження є висновок, що такі онтологічні ознаки знаменитості – соціокультурного явища, віддзеркалені у сучасному англomовному газетно-публіцистичному дискурсі, як штучність, випадковість, скороминучість, обманність, гламурність, а також аксіологічні ознаки – негативні нормативні, інтелектуальні, телеологічні, етичні й утилітарні оцінки, мотивованими онтологічними ознаками, та загальна позитивна оцінка «еталонність», що лежить у підґрунті насадження цінностей культу знаменитостей як поведінкових орієнтирів для пересічних представників англomовних соціумів, свідчать про те, що цей концепт відображає явище, яке слід характеризувати як симулякр.

Література

1. Бодрійяр Ж. Симулякри і симуляція. К.: Основи, 2004. 230 с.
2. Кукушкін В. В. Об'єктивація концепту ЗНАМЕНИТІСТЬ у сучасному англomовному газетному дискурсі: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Харків, 2010. 221 с.
3. Мартинюк А. П. Регулятивна функція гендерно маркованих одиниць мови (на матеріалі сучасного англomовного публіцистичного дискурсу): автореф. дис. ... доктора філол. наук: 10.02.04. К., 2006. 40 с.
4. Debord G. E. *La Societe du Spectacle*. Paris: Editions Buchet-Chastel, 1967. 176 p.
5. Lasswell H. *The Structure and Function of Communication in Society*. *The Communication of Ideas* [ed. by L. Bryson]. N. Y.: Harper, 1948. P. 32–51.
6. McLuhan M. *Understanding Media: the Extension of Man*. L.: Sphere Books, 1967. 335 p.
7. uk.wikipedia.org/wiki

CROSS-MEDIA TRANSFORMATIONS AND LITERARY AWARENESS

Legeyda A. V. (Kharkiv)

This paper attempts to research into a cross-media transformation area when a print narrative (further – a classical one) is transformed into a film, further on – a remake or a computer game etc. It is an attempt to prove that, though literary precursors have been largely privileged due to tradition in recent decades, the cross-media transformation process is here perceived rather as a form of a dialogue between the existing source media and the target media, each having its original properties resulting in producing mutual influence.

It is felt that the transformation of the chronologically prior literary source into a screen adaptation (and other multiple media forms) might prove invaluable as an instrument for raising literary awareness, as in heavily digitalized era mass audience may feel less disposed to read and may find adaptations of novels into films/games/graphic novels a more convenient entertainment pleasure.

Consequently it seems expedient to challenge mass audience to compare the literary precursor and the subsequent forms of media adaptation with a view to discover discrepancies and similarities as well as to appreciate all the media in the form of a culturological dialogue/polylogue.

Cross-media transformations of stories are not a new phenomenon at all. Masterpieces of children's fiction (Frank L Baum's Wizard of Oz) and classical literature (F. Scott Fitzgerald's The Great Gatsby) were subject to extensive adaptation in various media including films, cartoons, theatrical performances, comic strips, computer games, etc.

The framework of cross-media transformations has considerably extended and adaptations now embrace not only literary-filmic cases, but also transformation from film to game, from game to film, from film to theatrical show and so on.

What this paper views as central is the potential of all the existing media to draw the interest of the mass audience to the resulting co-existence of texts and various forms of adaptations and their meanings in a dialogue.

The culturological dialogue in which the above media are involved has important implications for education. The concept of literary awareness in this case is expanded to include not only the original literary precursor, but such popular media as films and games as well, resulting in a complex of narratives, all of them adding to each other and contributing to literary awareness of mass audience.

A conclusion is drawn that today's adaptation paradigm bears no sharp distinction between the literary source and the subsequent cinematographic adaptation, cartoon or game, focusing rather not the fidelity issues, but the specificity approach to each adaptation form in the dialogue or the polylogue of the co-existing media.

АНГЛІЙСЬКА ТА УКРАЇНСЬКА ОНОМАСТИКА У СОЦІОЛІНГВІСТИЧНОМУ РАКУРСІ

Літовченко Я. М., Шевченко І. С. (Харків)

Сучасна соціолінгвістика закорінена у базових принципах функціональної парадигми науки, серед яких експансіонізм посідає значне місце. Цей принцип поєднує соціолінгвістику з лінгвокультурологією, етнолінгвістикою, політичною лінгвістикою тощо, які набувають особливого значення в контексті демократизації суспільств і їхніх дискурсів. Ономастична традиція та її сучасний стан суттєво відрізняються в англійськомовних країнах і в Україні. Наша розвідка має на меті простежити суспільно-зумовлений розвиток ономастики та виявити новітні тенденції. Актуальність даної розвідки зумовлена необхідністю розгляду цих питань як в історичному соціолінгвістичному ракурсі, так і особливо в умовах Російсько-Української війни.

Прослідковуючи історію ономастики в англійській мові на прикладі американського регіонального варіанту, слід зазначити демократичність процесів називання нових місць на карті Америки. Ці процеси, з одного боку, відбивають закорінені в свідомості мовців – переселенців з Європи потреби

збереження генетичної пам'яті про їх історичну батьківщину (*New Amserdam, New York*), з іншого, відбивають християнські засади картини світу (*San Francisco, Los Angeles*), а також мовно фіксують історію і національно-культурну специфіку Америки (*Washington, Columbia, Dakota, Oklahoma*). Збереження історичної і культурної спадщини, зокрема, індіанців ("Indian heritage" [2]), є невід'ємним елементом офіційної мовної політики США і засвідчує демократичність суспільства і його дискурсивних практик.

Протилежні тенденції спостерігаються в історії ономастики України, особливо за часів її перебування у складі СРСР. Етноніміка України від кількох сторіч потерпає від шовіністичних мовних практик, які відповідали політиці панівних імперських націй. Зокрема, у результаті русифікації питомих тюркських географічних назв Криму у ході кількох хвиль змін топонімів на карті України було знищено більше 1400 імен земель Кримського ханства, це 18 ст. (село *Ак-Яр* → *Севастополь*, *Ак-Меджит* → *Симферополь*), 1917–1922 (*Ялта* ↔ *Красноармейск*), 1944–1948 (*Ак-Мечеть* → *Черноморськ*, *мис Топрак-Кая* → *Хамелеон*, *річка Кара-су (чорна вода)* → *Карасевка*). У спробах заперечити існування народу, його давньої історії і природних прав на суверенний розвиток, на власну самостійність і незалежність, насильницьке викривлення ономастики є одним із методів маніпулювання свідомістю, що слугує завданню розчинення, асиміляції, знищення народу. За часів незалежності чимало міст і сіл, регіонів України повернули свої прадавні національні назви.

Нажаль, практика бруталного «етноциду» [1], який застосовувався до української нації упродовж XIX–XX сторіч, відроджується сьогодні в умовах Російсько-Української війни. Відомі випадки, коли окупаційні органи влади РФ на тимчасово окупованих територіях України, а разом із ними і кремлівські мас-медіа та підручники, повертаються до «зрадянщених» географічних назв. Такі практики є ще одним свідченням терористичної

природи держави-агресора, що здійснює геноцид українців як фізично, так і в мовному аспекті.

Отже, виявлені різноспрямовані тенденції ономастичних процесів розкривають їхню соціальну закоріненість і в перспективі вимагають поглибленого соціолінгвістичного вивчення як наявними методами, так і з залученням набутків етнолінгвістики, когнітивної лінгвістики та споріднених наук.

Література

1. Наконечний Є. П. Украдене ім'я: Чому русини стали українцями. Львів, 2001. 400 с.
2. Sturtevant, W. C. National atlas. Indian tribes, cultures & languages: [United States]. Reston, Va. Interior, Geological Survey, 1991.

A FOREIGN LANGUAGE IN THE MODERN COMMUNICATIVE SPACE

Makarska Ye.H. (Kharkiv)

According to the educational reform, one of the key competences is the knowledge of a foreign language. This is important for everyone – for mathematicians, for chemists, and for philologists. That is, a foreign language is not the main object of study, but an indispensable means of communication. If, say, a chemist does not know a foreign language, he will not be able to read many foreign publications, communicate with colleagues from other countries – and therefore, will be isolated, which is unacceptable for his professional development. That is why it is so important to maintain the level of teaching foreign languages in educational institutions at the appropriate level.

Modern didactics, as a science that studies teaching methods, does not stand still, it is constantly moving forward, especially if the world's leading universities contribute to this. And, of course, with access to the Internet, foreign language teachers have many resources for improving and updating their qualifications.

The need to learn languages arose very long ago – even in ancient Greece, Rome and Egypt. For a very long time, the so-called “natural” method was the main method – it is based on sound imitation. Later (18th – 19th centuries), the well-known grammar-translation method developed for Soviet teachers – the basis of teaching was the translation of texts and the study of grammatical structures.

We can assume why this happened: for a long time, Latin was studied in educational institutions – a dead language that could be learned precisely with the help of translating texts, because there were no native speakers of the language already in the Middle Ages.

Later, direct, oral, audio-lingual and audio-visual methods were developed (vocabulary is introduced in different ways – through speaking, listening, videos, to which the study of grammar in the form of models is often added). In these methods, the main goal was to teach oral speech, and only later, on the basis of the formed oral language, they taught writing and reading. Most of these methods were based on memorization of vocabulary, grammar or syntax.

Relatively recently, a communicative method has appeared, where the main thing is the modeling of real life communication. So, today the situation is different: there are many resources with natural language – so many that sometimes we even get lost in dialects, accents, idioms and other varieties of a living foreign language.

The development of teaching methods is extremely closely related to the development of the science of language – linguistics. Scientists once believed that the process of learning a second language completely coincides with learning the first (this is how direct methods arose), but this is not so. Today, scientists cannot say exactly how a first or second language is acquired – they only know that these processes differ. And there are several powerful academic schools that differ in their understanding of language, and therefore their teaching.

So, modern teachers of foreign languages should understand all the responsibility assigned to them – not to use the grammar-translation method, one

of the advantages of which scientists single out the possibility of use by low-qualified teachers, but to synthesize different methods, to look for new opportunities to increase the effectiveness of each student's education. A teacher needs to combine everything – competences, competences, cross-cutting lines, an anti-discrimination approach and modern methods.

And what is most important – for this there are many resources and organizations that provide teachers with methodical assistance.

References

1. Bigych O., Borysko N., Boretska G. *Metodyka vyvchennia inozemnykh mov i kultur* [Methods of teaching foreign languages and cultures: theory and practice]: a textbook. Kyiv. 2013. 590 p. [in Ukrainian].
2. Hary Prastio. The Implementation of Grammar translation method (GTM) and communicative learning teaching (CLT) in teaching integrated English. URL: https://www.researchgate.net/publication/306379008_The_Implementation_of_Grammar_Translation_Method (Last accessed: 01.10.2022)

РОЛЬ МАРКЕРІВ ХЕЗИТАЦІЇ У ПОВСЯКДЕННОМУ СПІЛКУВАННІ

Матюхіна Ю.В., канд. філол. наук (Харків)

Метою ефективної комунікації є успішне налагодження, розвиток та підтримка міжособистісних та ділових відносин. Під комунікацією розуміється здатність отримувати, обробляти та передавати інформацію для одержання необхідного результату. Комунікація зазвичай відбувається з однією людиною або групою людей для максимального залучення до процесу спілкування. Основними особливостями усного спонтанного мовлення є невимушеність, спонтанність та безпосередність спілкування. Так, мовлення не завжди є ідеальним: майже половину всього висловлювання іноді складають паузи, що спричинені порушенням плавного розгортання

мовленнєвого потоку. Змушені паузи, що заповнюються маркерами хезитації, притаманні всім формам і жанрам усного дискурсу.

Маркери хезитації (слова-філери, слова-наповнювачі, повтори, самоперебивання, виправлення, метакомунікативні конструкції, паралінгвістичні елементи) допомагають орієнтуватися в потоці мови, концентруватися на важливому фрагменті висловлювання. Текст народжується безпосередньо в момент мовлення, в результаті виникає проблема вибору мовних одиниць або просто продовження мови, просування монологу вперед. За допомогою маркерів хезитації комунікант повідомляє, що він має намір продовжити розмову, але йому необхідна тимчасова перерва на підготовку наступного відрізка. Деякі з них надають швидкість мови, допомагають виграти пару секунд на те, щоб правильно сформулювати свою думку, підтримують зв'язок із співрозмовником і заповнюють паузи. З точки зору граматичної структури ці маркери не грають суттєвої ролі в висловлюванні, в той же час, сучасна мова насичена подібними елементами.

Вживання маркерів хезитації – "шумів спілкування" – може пояснюватися не тільки невмінням людей висловлювати точно свої думки або незнанням, що сказати в даній ситуації спілкування, але також і побутовим, невимушеним, природнім рівнем спілкування з його спектром різноманітних відтінків. Так, слова-наповнювачі сигналізують не тільки про культурний рівень комунікантів, а й про їх темперамент, психоемоційний тип, настрій, зацікавленість в предметі розмови. Елементи, що створюють розмитість мови, виконують функцію невимушеної природної поведінки. У розмовному дискурсі вони несуть істотне функціональне навантаження, що є, в кінцевому рахунку, відображенням внутрішнього психологічного стану мовця, який входить в непередбачений мовленнєвий контакт зі співрозмовником. Порожні слова, утворюючи місток між словами, виконують роль так званого мастила, зберігають безперервність мови і, таким чином, економлять сили комунікантів. За допомогою даної конструкції

мовець вербалізує свої труднощі в підборі наступного слова або фрагмента мови. Найбільш поширеними маркерами хезитації в англійській мові є *well, then, you know, you see, I mean, I guess, sort of, kind of, like*. Деякі маркери хезитації, такі, як, наприклад, *you know (you see)* можуть функціонувати як у початковій, так і медіальній та кінцевій позиціях. Семантична значимість маркерів *you know, you see, I mean (guess)* зменшується від початкової позиції до кінцевої, тому найбільшим ступенем вираженості фатичного значення мають елементи в кінцевій позиції у висловленні (що відповідає найменшому змістом в них когнітивної інформації). У цьому проявляється відносна десемантизація маркерів *you know, you see*. Їх провідною властивістю є прагматичне значення забезпечення мовленнєвого контакту, що разом з формалізованістю структури, стійкістю і відтворюваністю вказує на їх прагматикалізованість. *You know* також може використовуватися як маркер корекції у випадках виправлення помилок. Деякі з них надають швидкість мови, допомагають виграти пару секунд на те, щоб правильно сформулювати свою думку, підтримують зв'язок із співрозмовником і заповнюють паузи.

Отже, наявність маркерів хезитації є необхідною умовою успішної комунікації, оскільки вони забезпечують функціонування безперешкодного, вільного обміну когнітивною інформацією, мають на меті зміцнення мовленнєвого контакту. Маркери хезитації займають особливе місце серед інших функціонально-смислових груп слів та реалізують фатичну функцію мови; їх пристрій і функціонування має ряд властивостей в формальному, семантичному та комунікативно-прагматичному планах.

МУЛЬТИМОДАЛЬНЕ МЕТАФОРИЧНЕ ПОРІВНЯННЯ ЯК ЗАСІБ РУЙНУВАННЯ ІМІДЖУ ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРА У ІНТЕРНЕТ- МЕМАХ

Мелешенко О. О. (Харків)

Запекла політична боротьба у соціальних медіа викликає нагальну потребу у вивченні вербально-візуальних риторичних прийомів, які використовуються для конструювання й руйнування іміджу політичних лідерів. Особливе місце у соціальних медіа посідають політичні інтернет-меми, що створюються й поширюються у мережі Інтернет переважно з метою руйнування іміджу політиків. Хоча сутність вербально-візуальних риторичних прийомів, що втілюються у політичних інтернет-мемах, було висвітлено у низці мовознавчих розвідок, метафоричне порівняння досі залишається поза увагою науковців. Метафоричне порівняння визначається як «фігура мовлення, що виражає схожість одного предмета з іншим предметом іншої категорії, та зазвичай вводиться словами *as* або *like*» [3]. З точки зору когнітивної лінгвістики, метафоричне порівняння передбачає профілювання подібності між двома різними доменами у висловлюваннях типу *A is like B* [1, с. 212]. Відмінність метафоричного порівняння від метафори полягає у тому, що воно втілює більш очевидне порівняння між двома сутностями, у якому перехресне мапування «більш цілеспрямоване і, як правило, не породжує змістовні інференції» [2, с. 148].

Використання різних семіотичних модусів у інтернет-комунікації, а також вивчення тропів у межах мультимодальної когнітивної лінгвістики призвели до виникнення поняття мультимодального метафоричного порівняння – метафоричного порівняння, що втілюється кількома семіотичними модусами. Яскравим прикладом такого мультимодального метафоричного порівняння є інтернет-мем із фотографією 45 президента США Дональда Трампа, на яку накладено напис *HE'S LIKE A PIED PIPER BUT FOR MORONS*. У цьому інтернет-мемі втілюється мультимодальне

метафоричне порівняння TRUMP IS LIKE A PIED PIPER. Цільовий домен втілюється виключно візуально (фотографією Д. Трампа), в той час як джерельна концептуальна структура втілюється виключно вербальним модусом *A PIED PIPER*, що має значення «лідер, який дає пусті обіцянки». Такі ознаки як БЕЗВІДПОВІДАЛЬНИЙ, ХИТРИЙ, ПІДСТУПНИЙ проєктуються з джерельної концептуальної структури на Д. Трампа, характеризуючи цього політика як людину, яка вводить в оману свій електорат. Ці ознаки несумісні з образом ідеального політика, який повинен бути ЧЕСНИМ. Так, метафоричне порівняння надає Д. Трампу негативну оцінку і слугує ефективним засобом руйнування іміджу політичного лідера, здійснюючи вплив на емоційну сферу електорату.

Література

1. Croft W., Cruse D. A. Cognitive Linguistics. Cambridge: Cambridge University Press, 2004. 356 p. 2. Dancygier B., Sweetser E. Figurative Language. Cambridge: Cambridge University Press, 2014. 242 p. 3. Dictionary. URL: <https://www.dictionary.com/browse/simile> (last accessed: 03.10.2022).

МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ КОНЦЕПТУ: ЛІНГВОСИНЕРГЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Молгамова Л.О. (Суми)

Концепт являє собою структуровану одиницю мислення, яка містить сукупність вербальних та невербальних знань про пізнаваний об'єкт [4, с. 84]. Він спонтанно функціонує в пізнавальній та комунікативній діяльності індивіда, реалізується у певному мовленнєвому акті, а отже, повинен описуватись і пояснюватись з урахуванням складної взаємодії зовнішніх і внутрішніх факторів, пов'язаних із залученням індивіда до екстралінгвального оточення та соціально-культурної взаємодії [5, с. 135].

Така актуальна ідея комплексного дослідження мови, свідомості і

культури, на нашу думку, не може бути реалізована лише в межах існуючих методик лінгвокультурологічного та лінгвокогнітивного підходів.

З одного боку, ці підходи не виключають одне одного: концепт як ментальне утворення у свідомості індивіда становить вихід до концептосфери соціуму, тобто зрештою і до культури, а концепт як одиниця культури є фіксацією колективного досвіду, який стає надбанням індивіда. Лінгвокогнітивний концепт – це напрямок від індивідуальної свідомості до культури, а лінгвокультурологічний концепт – це напрямок від культури до індивідуальної свідомості [3, с. 96].

На сьогодні актуальними методами дослідження лінгвокультурних і лінгвокогнітивних концептів є аналіз дефініційних значень, етимологічний аналіз, метод вивчення концептів через лексико-граматичне поле лексеми, що його репрезентує, асоціативний експеримент, когнітивно-семантичний, зіставний аналіз концептів у різних культурах, а також концептуальний аналіз.

З іншого боку, сучасні міждисциплінарні лінгвістичні парадигми ставлять за мету встановити кореляцію між мовою і мисленням на матеріалі мови за допомогою вивчення когнітивних процесів лінгвістичними методами, коли «дискурсивна діяльність розглядається на базі внутрішніх ментальних процесів» [1, с. 8]. Методика дослідження концепту потребує «переосмислення в новому дослідницькому ракурсі традиційної лінгвістичної проблематики» [2, с. 10].

Такою парадигмою виступає лінгвосинергетика, категоріально-понятійний апарат якої пояснює механізми саморегуляції концепту як спонтанного устаткування структури гомеостатичної ієрархічної складно організованої відкритої нелінійної системи. Лінгвосинергетика доводить фрактальність концепту із тяжінням до атрактора, яка виявляється в самоподібності його структурних елементів: лексико-семантичні варіанти (мікрофрактали) в процесі свого функціонування здатні необмежено зростати

тематично й ускладнюватись (або, навпаки, згортатися), залишаючи при цьому організований вигляд. Рекурсивність (повторюваність) виявляється на рівні змісту (повторюється тема) й на рівні його відбиття (повторюється форма викладення інформації). Кожен мікрофрактал може функціонувати автономно. Водночас властивість самоподібності забезпечує виконання закону єдності в різноманітності та породжує цілісне сприйняття концепту.

Література

1. Бондаренко Е.В., Мартынюк А.П., Фролова И.Е., Шевченко И.С. Как нарисовать портрет птицы : методология когнитивно-коммуникативного анализа языка : коллективная монография. Х. : ХНУ имени В.Н. Каразина, 2017. 246 с. 2. Домброван Т.И. Синергетическая модель развития английского языка : монография. Одеса. 2014. 392 с. 3. Лінгвокультурологія: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. А. П. Загнітка, І. В. Богданова; за ред. А. П. Загнітка. Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса. 2017. 287 с. 4. Пихтовникова Л.С. Самоорганизация концепта в художественном произведении. *Актуальні проблеми функціонування мови і літератури в сучасному полікультурному суспільстві* : матеріали V міжнародної науково-практичної конференції, м. Мелітополь, 25–26 вересня 2020 р. Мелітополь. 2020. С. 83–88. 5. Таценко Н.В. Емпатія в сучасному англomовному дискурсі: когнітивно-синергетичний вимір: дис...доктора філологічних наук : 10.02.04. Харків. 2018. 472 с.

BRITISH PARLIAMENTARY OPPOSITION: POLITENESS STRATEGIES USE IN CRITICIZING THE GOVERNMENT

Iryna Morozova (Kharkiv)

A two-and-a-half-century-old history of parliamentary debates has resulted in a certain protocol of criticizing opponents. It is considered to be a duty of the Opposition to try and persuade their “right honourable friends” as well as constituents they represent in the Chamber that the Government’s decisions being

discussed are questionable and unwise. Yet, in the course of frequently heated debate the principle of politeness rules.

The case under study is Brexit negotiations with the EU held by the Boris Johnson government; in particular, the issue debated on Thursday, 3 October 2019 focused on the economic status of Northern Ireland in the post-Brexit era. I analyse critical statements by the Opposition MPs which they mitigate with the help of negative politeness strategies. The latter are considered to be redressive action addressed to the addressee's negative face: his/her want to have his/her freedom of action unhindered and his/her attention unimpeded; it is the heart of respect behaviour [2, p. 129].

Tradition of debate in the House of Commons demands that all MPs address each other using a limited set of forms – *Mr Speaker, the (right) honourable Lady/Gentleman, the honourable Member for [North Down], right honourable Members* (see Hansard, Volume 664 [1]). This way the strategy of giving deference (N5) serves to defuse potential face-threatening acts by indicating that the addressee's rights to relative immunity from imposition (criticizing) are recognized [2, p. 178].

In all other cases, negative politeness is used spontaneously which represents the MPs' personal choice of linguistic means to preserve the opponents' social face. The data analysed show that the frequency of employing a particular strategy varies from 40 to 3 per cent. Moreover, two of the total volume of negative politeness strategies account for 60% of the material under study.

The strategy found most often in the speech of the Opposition MPs is N7 "Impersonalize Speaker and Hearer" (40%). Of the possible ways to realize it (the impersonal subject *It*; passive constructions; *you* avoidance, and point-of-view distancing), trying to avoid addressing the hearer directly proves to be the most productive, e.g. *Why did he [the Prime Minister] support the agreement then but oppose it now? The letter makes his intentions clear: it rejects any form of customs union* [1].

The second most popular strategy in parliamentary debate is N3 “Be pessimistic”, i.e. giving redress to the hearer’s negative face by explicitly expressing doubt that the conditions for the appropriateness of the speaker’s speech act obtain [2, p. 173]. According to P. Brown and S. Levinson, the use of the subjunctive in English is related to the satisfaction of this want [ibid.]: *If the Prime Minister had bothered to go to the Northern Ireland border, he would know the genuine fear that people there feel about his proposals [...] [1].*

On the whole, the tendency to apply negative politeness strategies of impersonalizing the communicating parties and making indirect requests containing negated probability operators in the parliamentary debates discourse differs from the domination of hedging (N2) in the British discourse of cooperation. However, it might be characteristic of only the communicative situation of Questions to the Prime Minister or of the British parliamentary debates. Thus, establishing the complete range of politeness strategies, their key types and, further, their difference from or compliance with the mainstream communication tendencies of the UK political scene is the prospect of further investigation.

References

1. Brexit Negotiations. Volume 664: debated on Thursday 3 October 2019. URL: <https://hansard.parliament.uk/commons/2019-10-03/debates/585F872D-9372-4448-A32F-5CEC0FD49FB7/BrexitNegotiations> (last accessed: 17.09.2022).
2. Brown P., Levinson S. Politeness. Some Universals in Language Use. Cambridge: CUP, 345 p.

ВИКОРИСТАННЯ АРТІОНІМІВ ЯК ПРОЯВ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТІ В СУЧАСНІЙ АМЕРИКАНСЬКІЙ ПРОЗІ

Мурадханян І.С. (Чернівці)

Сучасна література, створена в добу панування постмодерністської естетики, нерідко насичена різномірними культурними алюзіями. Це обіймається терміном «інтертекстуальність», який був введений у науковий обіг Ю. Крістевою ще у 1960-ті роки.

Прояви інтертекстуальності можуть бути різними: цитата, алюзія, ремінісценція тощо [1, с. 233]. Спільним залишається те, що інтертекстуальність є імпліцитним аспектом тексту, який буде очевидним лише для обізнаного читача. Він поглиблює розуміння авторського коду, специфіки самого твору та особливостей його побудови.

У нашому дослідженні ми зупиняємося на артіоніміці, яка дозволяє вибудовувати діалог між різними культурними пластами, що включають не лише літературу, але мистецтво в цілому. Артіоніміка – частина ономастичної системи, але вона являє собою міждисциплінарне поле досліджень, що може об'єднувати дуже різні сфери: лінгвістику, літературознавство, мистецтвознавство, релігієзнавство тощо. Для початку процитуємо визначення артіоніма. Артіонім – “вид ідеоніма, назва твору мистецтва (живопису, графіки, пластики, музики, кіно, театру). Повна артіонімна формула містить апелятивний термін і антропонім – прізвище (ім'я) творця” [1, с. 234]. Утім, на наш погляд, повна артіонімна формула зустрічається в літературних текстах нечасто, а ось використання самих лише артіонімів є ситуацією доволі типовою. Ми проаналізуємо використання артіонімів у текстах двох сучасних популярних американських авторів – Д. Брауна та Р. Ріггза, оскільки їхні твори є доволі репрезентативними у розрізі нашої тематики.

Бестселлер Д. Брауна «Код да Вінчі» перенасичений алюзіями та ремінісценціями, серед яких значне місце посідають і артіоніми. Так, вже на початку роману при описі місця загибелі куратора Лувру згадується «Вітрувіанська людина» Леонардо да Вінчі, яка у цьому контексті нібито має якийсь приховане значення. Зав'язка роману відбувається у Луврі – знаменитому на весь світ музеї, який і сам являє собою культурну пам'ятку. Взагалі саме архітектурні пам'ятки представлені тут широко: церква Святої Сульпіції в Парижі, давньоєгипетський храм Ісиди тощо. Утім, вони, все ж таки, не відіграють сюжетоутворюючої ролі, на відміну від творів живопису, які постають своєрідними віхами для розгортання сюжету.

Однією з домінант для побудови сюжету виступає «Таємна вечеря» Леонардо да Вінчі: адже саме тут, з точки зору автора, закодована основна таємниця християнства, яка полягає у тому, що Христос і Марія Магдаліна нібито були у шлюбі. І професор Ленгдон надає цьому численні докази, один з яких – це зображення Марії поряд з Христом на знаменитій картині Леонардо. Утім, усе це залишається лише текстовою реальністю й виступає елементом своєрідної гри з читачем – адже насправді на тому місці, де нібито зображена Марія, Леонардо намалював Івана Хрестителя.

Не менш цікаве пояснення пропонується Ленгдоном для іншого артіоніму, згаданого у романі – картини «Мона Ліза». Цей артефакт дозволяє проілюструвати ідею, що нібито сам Леонардо робить тут натяк на двостатевість, яка закодована в анаграмі (анаграмою виступає назва картини). Отже, шляхом складних інтелектуальних викладок Ленгдон доходить висновку, що мова йде про два різностатевих єгипетських божества – Амона й Ісиду. Не будемо заглиблюватися у його докази, оскільки це виходить за рамки нашого наукового інтересу в даній роботі, але зауважимо, що використання артіоніму дозволяє автору надати черговий доказ того, що нібито «справжня» культура завжди базувалася на ідеї божественного союзу

між чоловіком та жінкою, що пізніше було нівельовано християнством з його андроцентричністю.

Подібним символом жіночого виступає святий Грааль, який теж вводиться у тканину тексту для обґрунтування того, що християнська церква ніби спотворила саму ідею Граалю, який, з точки зору Ленгдона, напряду пов'язаний з таємницею шлюбу Марії Магдалини та Христа. Отже, цей артіонім також є приводом повернутися до ідеї божественної жіночості, відкинутої християнством.

Подивимося тепер, як використовуються артіоніми у іншого популярного американського письменника – Р. Ріггза. Ми апелюємо до його циклу «Казок про дивних». Насамперед звертає на себе увагу казка «Голуби святого Павла» – адже тут події відбуваються навколо спорудження однієї з головних лондонських церков – собору святого Павла. Зауважимо одразу, що цей собор справді є серцем англіканської церкви і сучасного Лондона, і це цілком реальна споруда. Утім, Р. Ріггз пропонує альтернативну версію його будівництва, пов'язану нібито з війною голубів і людей, а нарешті – з заключеним перемир'ям завдяки мудрості архітектора Рена. Архітектор Крістофер Рен – теж реальний історичний персонаж, і він справді був архітектором згаданого собору. Автор, описуючи цю славетну споруду й зосереджуючи увагу читача на цьому артіонімі, доповнює розповідь реальними історичними подіями – як, наприклад, лондонська пожежа 1666 року, яку нібито спричинили голуби в одній із своїх «контратак» на людей. Отже, як бачимо, собор святого Павла для Ріггза є не простою згадкою у тексті, але виступає ключовим образом, навколо якого вибудовується сюжет. При цьому вигадані та історичні події змішуються так, що важко відділити історичні факти від авторської фантазії. Взагалі весь цикл «Казок про дивних» побудований саме на такому міксі реальності та вигадки.

Отже, проведені дослідження дозволяє зробити наступні висновки. Використання артіонімів виступає поширеним прийомом інтертекстуальності

у сучасній американській прозі. Проаналізовані твори свідчать про те, що артіоніми можуть ставати сюжетоутворюючими структурними елементами, важливими для реалізації авторського задуму. Крім цього, і у Д. Брауна, і у Р. Ріггза ми бачимо, що артіоніми дозволяють також створювати атмосферу псевдодокументалізму, коли у читача створюється враження, що текст звертається до справжніх історичних реалій, в той час як насправді вони лише виступають певним «трампліном» для авторської вигадки. Зауважимо також, що псевдодокументалізм, як і інтертекстуальність, – теж один із характерних прийомів постмодерністської літератури. Подальші дослідження могли би охопити більш широке коло авторів і прослідкувати, яку еволюцію пройшли артіоніми в американській прозі ХХ-ХХІ століть.

Література

1.Інтертекст. Лексикон загального та порівняльного літературознавства. За ред. А. Волкова. Чернівці : Золоті литаври, 2001. С. 233-234.

ДЖІЛ БАЙДЕН ЯК ТРАДИЦІЙНА ПЕРША ЛЕДІ

Набокова І.Ю. (Харків)

Дж. Лакофф [1] визначає радіальну категорію як таку, що має прототип і похідні субкатегорії, які мотивуються прототипом, але є, насамперед, соціокультурними продуктами. Складений прототип формується на перетині ознак кластера ідеалізованих когнітивних моделей і метонімічної ідеалізованої когнітивної моделі. Прикладом такої категорії є концепт ПЕРША ЛЕДІ / FIRST LADY, одним із конститuentів кластерної моделі якої є ПОВЕДІНКОВА МОДЕЛЬ, що кваліфікує поведінку та діяльність перших леді у межах різних виявів особистості, їх вольових та естетичних якостей [1].

Результати інтерпретаційного аналізу численних дискурсивних фрагментів, що тематизують поведінку та діяльність чинної першої леді Джіл

Байден, дозволяють дійти висновку, що вони лише частково відповідають таким патріархальним рольовим приписам, як вторинність і підпорядкованість ролі чоловіка, які очікуються від ТРАДИЦІЙНОЇ ПЕРШОЇ ЛЕДІ в рамках ПОВЕДІНКОВОЇ МОДЕЛІ. Зокрема, у наступному фрагменті експлікується бачення Джіл Байден того, якою вона бачить свою роль першої леді:

Who is your First Lady role model? – I have always had a great deal of respect and admiration for Eleanor Roosevelt. She was a true humanitarian and champion of Women's Rights and Civil Rights. I especially love the story about her efforts to break the gender barriers in the world of journalism by holding weekly press conferences for women journalists only forcing newspapers to hire women.

[TIME]

Цей фрагмент слугує підґрунтям для інференції, що Джіл Байден розуміє необхідність не акцентувати свою активну роль у політичному житті, адже, з одного боку, вона не приховує свого захоплення (*a great deal of respect and admiration*) Елеонор Рузвельт, однією з найактивніших перших леді в історії Сполучених Штатів, а з іншого, з усього багатого спектру політичної діяльності Елеонори Рузвельт Джіл згадує лише її намагання домогтися рівноправ'я для жінок-журналістів, що є досить безпечною сферою діяльності для першої леді. Наступний дискурсивний фрагмент експлікує намагання першої леді Джіл Байден переконати американську лінгвоспільноту в тому, що вона отримала ТРАДИЦІЙНУ ПЕРШУ ЛЕДІ:

All the while, she made clear that politics wasn't for her. ... .. Behind the scenes, aides say, she was instrumental in resolving differences in the party platform on education, negotiating a compromise between her husband's education efforts and those of his former rivals who were further to the Left and pushing free-college-for-all. [TIME]

У наведеному описі ознака *утримання від активної політичної діяльності* (від якої начебто відмовляється Джіл Байден) експлікуються

предикатом *made clear that politics wasn't for her* (чітко дала зрозуміти, що політика не для неї), що протирічить експліцитному твердженню стосовно тієї важливої ролі, яку Джіл Байден відіграє у вирішенні певних розбіжностей у питаннях політики партії (*she was instrumental in resolving differences in the party platform*). Такі дії актанта Джіл Байден є відхиленням від еталону дружини президента і можуть піддаватися негативній оцінці на підґрунті патріархальних гендерних еталонів. Словосполучення *behind the scenes* (за лаштунками) імплікує намагання першою леді уникнути несхвального сприйняття суспільством.

Література

1. Lakoff G. Women, fire and dangerous things: What categories reveal about the mind. Chicago, 1987. 614 p.

Джерела ілюстративного матеріалу

1. TIME = Time [Electronic resource]. Access: www.content.time.com.

ТЕХНОЛОГІЯ PODCAST В ТАНДЕМІ ІЗ MINDMAP ПІД ЧАС ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В АУДІЮВАННІ ПРИ ВИВЧЕННІ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Найдеш О. В., Білокопита А. (Чернівці)

Тенденція формування мовленнєвої компетентності в аудіюванні з іноземної мови (далі – ІМ) в умовах сьогодення демонструє, що вчителі все активніше впроваджують сучасні технології в навчальний процес задля урізноманітнення заняття, а також підвищення навчальної мотивації учнів. Однією із таких технологій є Podcast. Podcast являє собою аудіо- та відеоматеріал, який, як правило, можна знайти у вільному доступі на різноманітну тематику, а також диференційовано відповідно до рівня володіння ІМ [2, с. 99].

В свою чергу ми відзначаємо ефективність використання технології MindMap під час прослуховування Podcast. Її суть полягає в зручному записі та систематизації інформації у вигляді схеми, що супроводжується процесом візуалізації за допомогою структурно-логічних схем. Саме завдяки схематичній фіксації даних за короткий час запам'ятовується більший об'єм інформації. Ми вбачаємо у поєднанні Podcast та MindMap під час роботи над аудіальною компетентністю прогресуючий тандем. Беручи до уваги нейрофізіологічні особливості головного мозку, слід зауважити, що інформація, яка була записана лінійно або ж в стовпчик, фіксується лише короткочасно. Для того, щоб прослуховування аудіоматеріалу було ефективним, необхідно підкріпити почуту інформацію асоціативним рядом. Досягти цього можна, використовуючи графічну наочність, а саме технологію MindMap [1].

Використання MindMap під час прослуховування Podcast має ряд переваг: а саме розвиток *радіантного мислення* (розбудова асоціативного поля, відштовхуючись від ключової ідеї почутого), власне розвиток *асоціативного мислення* (реалізація притаманної людському мозку асоціативно-творчої природи), *латеральність* (задіюється робота обох півкуль головного мозку, одночасна активізація уяви та аналізу), *візуальне мислення* (завдяки структурованій наочності процес запам'ятовування відбувається в рази швидше).

Проте, щоб користуватися технологією MindMap, ми виокремили ряд правил, яким необхідно слідувати: 1) використання емпізи (візуальне виділення зображуваного, акцент на центральний образ, графічне зображення); 2) асоціативний ряд (чітке зображення за допомогою графічних знаків зв'язків між елементами інтелект-карти); 3) ясність у вираженні думок (дотримання принципу одне ключове слово на одну гілку, подання інформації блоками); 4) структура (ієрархія думок, номерна послідовність

викладу думок, розташування інформації відповідно до її значущості та узагальненості).

Значною перевагою технології MindMap є можливість роботи з нею як і на простому аркуші паперу, так і на онлайн-ресурсах. Ми проаналізували та виокремили добірку найбільш ефективніших та легких у використанні платформ для роботи із MindMap, серед яких MAPUL.COM (<https://www.mapul.com/>), WISEMAP-PING.COM (<https://www.wisemapping.com/>), XMIND (<https://xmind.app/>), MINDNODE.COM (<https://www.mindnode.com/>), MINDOMO.COM (<https://www.mindomo.com/de/>).

Підсумовуючи, хочемо наголосити, що саме експериментуючи із новітніми технологіями під час опанування ІМ і комбінуючи їх у тандеми, можна досягти успіху за доволі короткий термін. Підтвердженням таких доволі прогресивних поєднань є тандем Podcast-MindMap.

Література

1. Жоголева Н. В., Байсара Л. І. Психологія візуального мислення та засоби його формування при навчанні [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://rusnauka.com/22_NIOBG_2007/Psihologia/25170.doc/htm. (дата доступу: 4.09.2020).
2. Найдеш О., Білокопита А. Формування мовленнєвої компетентності в аудіюванні при вивченні німецької мови у ЗВО: інноваційні методи та технології. *Науковий вісник Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича Сер. Германська філологія*. 2022. Вип. 835–836. С. 93–102.

КОМУНІКАТИВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ АКТУАЛІЗАЦІЇ ПРЕЦЕДЕНТНИХ ФЕНОМЕНІВ

Нефьодова О.Д. (м. Харків)

Емерджентна актуалізація прецедентних феноменів як прояв встановлення міжтекстових зв'язків відбувається в процесі комунікації членів окремої лінгвокультури і має значний комунікативний потенціал. Така реалізація інтертекстуальності сприяє або перешкоджає контакту, адже самоідентифікує комунікантів як членів спільної/відмінної лінгвокультури [1, с. 163], маніфестуючи їхню лінгвокультурну ідентичність.

Лінгвокультурна ідентичність мовця є основою комунікації, в якій відбивається культурно-специфічна мовна свідомість та поведінка комунікантів. Невід'ємною складовою лінгвокультурної ідентичності комуніканта є, зокрема, обізнаність та здатність актуалізувати прецедентні феномени своєї лінгвокультури.

Прецедентні феномени можна розглядати як різновид уявлень (результат колективного суб'єктивного, емоційно-образного сприйняття феноменів дійсності в умовах певної культури), суб'єктивно опосередкованих складових культури, що входять до когнітивної підсистеми лінгвокультури та актуалізуються в процесі комунікації. Сукупність прецедентних феноменів окремої лінгвокультури структурується як багатошаровий інтертекстуальний тезаурус, який засвоюється та формується окремими її членами в процесі пізнання та соціалізації.

Члени лінгвокультурної спільноти, які мають власну лінгвокультурну ідентичність, актуалізують прецедентні феномени в комунікації. Це зумовлено діалектико-діалогічною сутністю інтертекстуальності [3, с. 21], яку можна розглядати як комунікативну категорію, що передбачає актуалізацію прецедентних феноменів, властивих окремій лінгвокультури, для передачі культурно-маркованих смислів та досягнення поставлених комунікативних цілей.

Актуалізація прецедентних феноменів в комунікації виконує цілий комплекс функцій, включаючи, зокрема, експресивну, естетичну, фатичну/контактовстановлювальну та парольну функції, актуалізуючи лінгвокультурну ідентичність комунікантів, що сприяє/перешкоджає контакту між ними.

Парольна функція інтертексту як доступного для аналізу результату комунікативного відтворення прецедентних феноменів зумовлює те, що актуалізація прецедентних текстів в комунікації часто проходить в форматі діалогу, в якому один з комунікантів відтворює фрагмент прецедентного тексту, а інший відновлює його цілісність або надає його атрибуцію. Така діалогічна реалізація інтертекстуальності маніфестує лінгвокультурну ідентичність комунікантів як прийнятну або неприйнятну, стимулюючи контакт або перешкоджаючи йому. Тому успішність цього процесу є передумовою кооперації/конфронтації між комунікантами і досягнення поставлених ними комунікативних цілей (див. [2] та [4]). Спільність або, хоча б співставність лінгвокультурної ідентичності комунікантів зазвичай гармонізує їхню взаємодію, сприяє досягненню взаємопорозуміння в процесі комунікації.

Перспективним для подальшого дослідження є застосування методології еколінгвістики для глибинного аналізу процесів інтертекстуальної актуалізації прецедентних феноменів в різних типах дискурсу.

Література

1. Матузкова О.П. Лінгвокультура як синергія мови, культури та свідомості. *Соціолінгвістика. Лінгвокультурологія. Когнітивна лінгвістика*. 2020. №27, С. 160–172.
2. Матюхина Ю.В. Small talk як різновид англійської фатичної метакомунікації: аспект діахронії. *Вісник ХНУ ім. В.Н. Каразіна. Сер. «Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов»*. 2014.

№1102. Вип. 77. С. 65–70. 3. Самохіна В.О. Діалектико-діалогічна сутність феномену інтертекстуальності як поліфонії текстів. *Вісник ХНУ ім. В.Н. Каразіна. Іноземна філологія*. 2015. Вип. 81. С. 21–28. 4. Шпак О.В. Екологічність комунікативного контакту в англomовному діловому дискурсі. *Південний архів. Філологічні науки*. 2018. Вип. 73. С. 233–237.

БЛЕНДІНГ У МОДЕЛЮВАННІ ОПОВІДІ ПРО СНОВИДІННЯ

Ніколаєнко В.О. (Харків, Україна)

Теорія концептуальної інтеграції або блендінгу є однією з класичних у сучасній когнітивній лінгвістиці. Серед царин її застосування – пояснення механізмів нарації [3]. Процеси концептуалізації оніричного досвіду також уможливають моделювання в межах означеної теорії. Матеріал переказів сновидінь зумовлює декілька напрямів такого лінгвокогнітивного аналізу.

По-перше, сновидіння як ментальний досвід включає об'єкти, що є результатом блендінгу, а саме накладені один на інший концепти – «між-об'єкти» за М. Блечнером (*interobjects* [1]), а також перемішані сценарії (фрейми). На нашу думку, цей феномен доречно назвати навіть не «між-об'єктами», оскільки сновидіння нематеріалізоване і не залучає процесів перцепції, а радше «між-концептами», якими оперує або які породжує підсвідомість людини в REM-фазі сну [1]. Такі бленди є мультимодальними репрезентаціями, тобто можуть включати, наприклад, нетипові візуальні або аудіальні риси.

В цьому випадку є перспективним сфокусувати лінгвістичний аналіз на підходах нараторів до концептуалізації та опису цих нереальних об'єктів сновидіння або сценаріїв, для яких мова не має засобів прямої номінації. Тактики опису між-концептів включають засоби хезитації, прямі вказання на проміжний концептуальний статус примарного об'єкту або персонажа,

виділення окремих рис, що не є характерними для основного ідентифікованого концепту:

*(1) So, this old man is planting many little lilac flower bouquets (sorta like hydrangeas **but with longer, pointy petals**) so there won't be any space for the bulbonic plague.*

*(2) A city that's **somehow both** Hometown and New York **at the same time**. I'm homeless, but some nice people take me in – **artists, journalists and theatre folks all living in a huge loft together.***

На рівні сценаріїв тактиками виступає вираження подиву та вказання на ланки сценарію, що не відповідають стереотипному:

*(3) I was attending a church service . . . **It was 7:30 a.m., which I thought was unusually early for a service.***

*(4) I seem to be going to school in this dream, **but it's also a job at the same time.***

Звертає увагу також розповсюдженість метафоричності сновидінь, що є чи не найбільш цитованою, але найменш вивченою якістю оніричного досвіду. Причиною є пануюча нині думка мейнстримної психології, що постулює високу ступінь індивідуальності метафор, що формують сновидіння [1]. Оніричні метафори породжуються із особистого індивідуального досвіду людини, яка бачить сновидіння, і часто можуть бути інтерпретовані виключно цією людиною, яка може знайти в своїй пам'яті «ключі» до метафоричного змісту сновидіння. Отже, оніричні метафоричні бленди часто стають для нараторів об'єктом вільної інтерпретації.

По-друге, блендінг бере участь в оповідання та концептуалізації сновидіння у з точки зору підтримки нарації [3] та формування перспективи наратора шляхом керування та інтеграції наративних просторів [2]. М. Тернер, один з авторів теорії концептуальної інтеграції, вважає блендінг механізмом, що забезпечує здатність людини одночасно контролювати та зіставляти історії, що суперечать одна одній або суттєво відрізняються, та

проводити між ними аналогії [4]. Саме такою «подвійною» є оповідь про сновидіння, що змушує наратора розмежовувати та зіставляти примарні сюжети із реальним життям, оповідаючи їх. Отже, блендінг забезпечує функціонування постави (stance) наратора та оперування складною наративною конфігурацією, що передбачає маркування ментальних/нاراتивних просторів як оніричних :: реальних.

Література

1. Blechner, M. J. *The mindbrain and dreams: An exploration of dreaming, thinking, and artistic creation*. Routledge, 2018. 343 p. 2. Dancygier, B. Blending and narrative viewpoint: Jonathan Raban's travels through mental spaces. // *Language and Literature*. 2005. Vol. 14, No. 2. P. 99-127. 3. Fauconnier, G., & Turner, M. Conceptual integration networks // *Cognitive science*. 1998. Vol. 22. No. 2. P. 133-187. 4. Turner, M. Double-scope stories // *Narrative and cognitive sciences* / Edited by D. Herman. CSLI Publications, 2003. P. 117-242.

МОТИВАЦІЯ ЯК ЧИННИК УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Оніщенко Н.А. (Харків)

Мотивація є рушійною силою поведінки, як усвідомлене прагнення до певного типу задоволення потреб, до успіху [2, с. 29]. Протягом останніх 100 років психологія мотивації пішла від початкових біологічних моделей мотивації, до антропологічних і соціокультурних моделей. Дослідження, проведені в 70-х роках ХХ століття, показали, що зовнішнє стимулювання може підірвати внутрішню мотивацію і знизити зусилля, спрямовані на виконання запропонованого завдання [1, с. 157–158].

Таким чином, в навчанні іноземних мов викладач має брати участь у формуванні насамперед внутрішньої мотивації здобувача освіти і звести до мінімуму зовнішню. Для такої корекції внутрішньої мотивації пропонуємо

«модель Рубікону», розроблену німецький психологом Гайнцом Гекгаузенем, яку він ґрунтує на трьох засадах: бажання – вибір – воля [4, с. 3–9]. При цьому він виділяє чотири фази формування акціональної (діючої) мотивації (див Рис.):

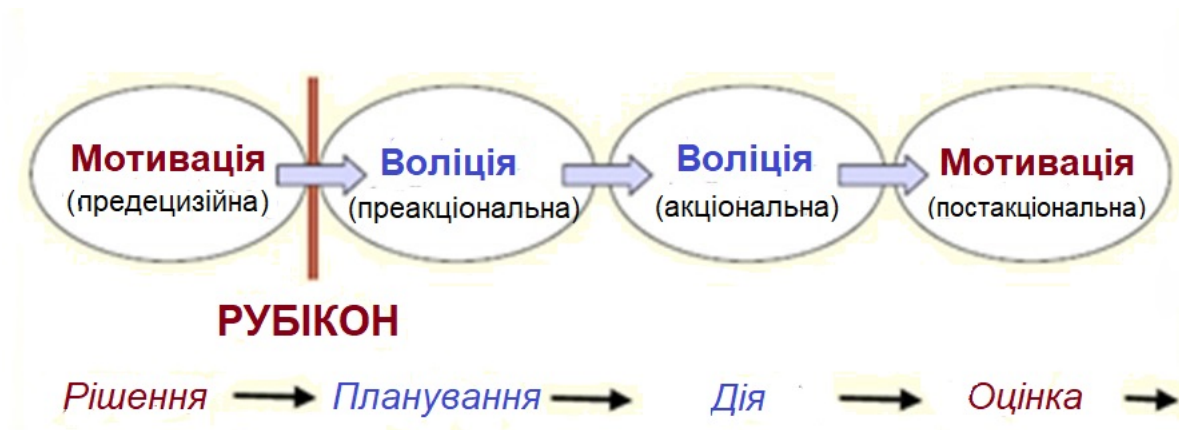

Рис. «Модель Рубікону» Г. Гекгаузена

У предецизійній фазі відбувається визначення мети, зважування шансів і ризиків, відкидання нереалістичних бажань. У постдецизійній (преакціональній) фазі проходить планування, у фокусі знаходиться ефективність майбутніх дій. Це фаза переходу від мотивації до воліції. Саму тут відбувається «перетин Рубікону», відмова від контра продуктивних дій (переривання, відволікання). Третя, акційна фраза, – фаза дії задля досягнення мети. Можливим фактором ризику є неминуча рутинна, до того ж ця фаза найскладніша у фізичному та психологічному плані. Остання фаза включає оцінку на основі порівняння «очікування vs реальність» – як мотиви реалізовано, у чому причини невдач. Результати цієї фази впливатимуть на майбутні прийняття рішень. Перша та остання фази вважаються мотиваційними, друга і третя – волітативними [3, с. 310–311].

Фактично, за «моделлю Рубікону» неминучий самоконтроль торкається чотирьох площин: уваги (усунення відволікаючих факторів), самомотивації (візуалізація мети), емоцій («позитивне мислення»), оточення (створення адекватних рамкових умов) [5, URL].

Таким чином, «модель Рубікону» дає можливість рефлексії власних когнітивних процесів, спрямування і корекція яких має стати завданням науково-педагогічного працівника в процесі навчання іноземних мов.

Література

1. Вітомський Ю. Л. Генеза мотивація особистості як ключова проблема психології управління: від постановки до рішення. *Scientific Collection «Interconf»* |2021. №84. С.148–158. doi:10.51582/interconf.7-8.11.2021.015
2. Колот А. М. Мотивація, стимулювання й оцінка персоналу: навч. посібник. К.: КНЕУ, 1998. 224 с.
3. Achtziger, Anja, Gollwitzer Peter M. Motivation und Volition im Handlungsverlauf. *Jutta Heckhausen, Heinz Heckhausen (Hrsg.): Motivation und Handeln*. Berlin, Heidelberg: Springer, 2010, S. 309–335, doi:10.1007/978-3-642-12693-2_12.
4. Heckhausen, Heinz, Gollwitzer, Peter M., Weinert, Franz E. (Hrsg.). *Jenseits des Rubikon*. Berlin, Heidelberg: Springer, 1987. doi:10.1007/978-3-642-71763-5.
5. Mai, Jochen. Rubikon-Modell: Zum Handeln motivieren Karrierebibel. URL: <https://karrierebibel.de/rubikon-modell/> (Zuletzt aufgerufen: 22.08.2022)

РЕАЛІЗАЦІЯ СОЦІОКУЛЬТУРИ В МОВІ І МОВЛЕННІ

Піхтовнікова Л.С. (Харків)

Культура є складним феноменом життя певної групи, етносу чи цивілізації, виражає її духовне усвідомлення світу, моделі його пізнання й інтерпретації [3, с. 271-272]. За нашою думкою, саме тому культура є соціальним феноменом і потребує префіксу соціо-, тобто це є завжди соціокультура. Як складний феномен вона потребує розробки системної дефініції. Важливо зазначити, що соціокультура має також семіотичну природу, тобто є системою знаків і символів, що дозволяє встановити відповідність її складових з іншими семіотичними системами – мовою, літературою, мистецтвом. Історичні зміни в суспільстві відображаються в

знаковій системі соціокультури і досліджуються в історичному, або еволюційному підході до соціокультури. Література, зокрема, художня, є відбитком соціокультури, але відбитком неоднозначним. В літературі відображаються не тільки наявні факти соціокультури, але й минулі епохи, прогнози на майбутнє. Головною ж ознакою літератури є її оцінний, аксіологічний характер; оцінки реалій надаються в експліцитно-логічній формі або в образно-символічній (в художній літературі).

Реалізація соціокультури в мові і мовленні потребує, перш за все, відповіді на питання: що саме реалізується у мові і мовленні. Фактично, це є реалізація кодів культури, тобто, за О.О. Селівановою, «мережі членування, категоризації і оцінок світу і внутрішнього досвіду людини, які зумовлені культурою певного суспільства і репрезентовані у семіотичних системах мови, мистецтва, образів, звичаїв, вірувань і в нормах моралі і поведінки» [3, с. 220].

Виокремлюються такі основні коди: 1) соматичний (тілесний), найбільш давній з наявних, представлений символічними функціями різних частин тіла; 2) просторовий, пов'язаний із членуванням простору, локалізацією в ньому людини і предметів; 3) часовий, фіксує уявлення абсолютного і відносного часу; 4) предметний, який відтворює еталони метричної системи, представляє побутові реалії і різні артефакти; 5) біоморфний, який відображає сприйняття тваринного, рослинного світу та світу міфологічних істот; 6) духовний, що відображає моральні пріоритети, культурні цінності. Межа між культурними кодами не є чіткою, вони дифузно проникненні [там само].

Наприклад, соматичний код може постачати свої знаки для позитивного духовного (серце як скарбниця доброти), біоморфний код – для негативного духовного (хамелеон – символ пристосування до зовнішніх обставин). Мова і мовлення всіх народів містить багато влучних виразів, які в предметній та образній формі реалізують коди культури. За допомогою мови

і мовлення соціокультурні коди реалізуються у першу чергу в концептах; це ствердження співзвучне зі ствердженням про концептуальну реалізацію усіх атрибутів мовної картини світу. Концепт має наступні складові: понятійну, образну та ціннісну [2]. Виявлення і дослідження концепту можливе за допомогою його табличного фрейму, у якому відображаються атрибути концепту, їх значення, джерела отримання знань про значення та так звані приєднані процедури переважно образно-символічного пізнання змісту концепту. Наприклад, нами за допомогою табличних фреймів було проаналізовано концепти англomовних байок [1], а також за цією методикою концепти МІСТО, китайський концепт ФЕН-ШУЙ, концепти китайських притч. Концепт в тексті або усному мовленні може бути представленим імпліцитно, тобто його назва не надається, але припускається; опанувати вербально назвою концепту є завданням читача, слухача. Такі випадки трапляються частіш за все у художній літературі, у художньому мовленні. Реалізація соціокультури у кодах і концептах дозволяє аналізувати зв'язок мови і культури у філологічному, зокрема лінгвістичному аспекті.

Література

1. Піхтовнікова Л.С., Гончарук О.М. Англomовна прозова байка. Монографія. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2016. 176 с.
2. Приходько А.М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі. Запоріжжя : Прем'єр, 2008. 126 с.
3. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика. Термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2006. 716 с.

ПОТЕНЦІАЛ КАРИКАТУРИ У НАВЧАННІ ІДІОМАТИЧНОГО РОЗМОВНОГО МОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Подосиннікова Г.І. (Суми)

Високі стандарти рівня сформованості іншомовної міжкультурної компетентності майбутніх учителів англійської мови (АМ), зокрема, вмінь ідіоматичного розмовного мовлення (ІРМ), зумовлюють потребу в засобах, які поєднують навчання іншомовного спілкування з розвитком критичного мислення. Значний потенціал у цьому світлі має використання карикатури. Карикатура – це жанр образотворчого мистецтва, вид двовимірного ілюстрованого візуального мистецтва та візуальний продукт, у якому комічний ефект досягається за рахунок перебільшення, загострення характерних рис, частіше негативних, зображуваного предмету (суспільства, соціального явища або окремої людини), свідомого поєднання непоєднуваного, реального й ірраціонального. Карикатура в гумористичній або сатиричній формі повчає та виховує, засуджує або висміює [2]. Її потенціал як засобу формування вмінь ІРМ майбутніх учителів АМ зумовлено лінгвістичними та методичними чинниками. Карикатура є засобом наочності, опорою змішаного типу, яка поєднує вербальні та невербальні елементи. У лінгвістичному плані, карикатура – вид креолізованого тексту, тобто текст, фактура якого складається з двох негомогенних частин: вербальної і невербальної (О.В.Завадська, О.О.Ісаєва, Ю.О. Сорокін, Є.Ф. Тарасов, Ю.М.Федик та інші). Вербальна частина карикатури представлена автентичним текстом, що містить характерні для обговорення зображених на карикатурі ситуацій мовні та мовленнєві одиниці, які здебільшого відбивають психолінгвістичний феномен ідіоматичності мовлення [1], тобто відносяться до ідіоматичних мовленнєвих одиниць (ІМО), які відображають особливості вербального менталітету нації носіїв мови, є різними за ступенем стійкості та структурної організації, мають синкретичні прагматичні

значення і викликають труднощі при доборі повних еквівалентів в інших мовах (предикативні конструкції, фразеологічні одиниці, мовленнєві кліше, ідіоми тощо) [1]. Іноді використання ІМО, зокрема, ідіом, у їх прямому значенні надає карикатурам комічності, підкреслює висміювання зображуваного суспільного явища, допомагає студентам зрозуміти особливості значення ІМО та контексту. Відповідно, карикатура може бути використана як зразок сучасного автентичного ІРМ.

Семантизація ІМО ефективно здійснюється за допомогою малюнків карикатур. Використання карикатур як мовленнєвої опори підвищує пізнавальний інтерес студентів, мотивує спілкування, сприяє емоційно-експресивному забарвленню висловлювань. Тож використання карикатур допомагає краще зрозуміти прагматичні соціокультурні відтінки значення ІМО, фонові лексики, спонукає студентів на подальше обговорення актуальних проблем суспільства. Таким чином, тексти карикатур можуть стати інструментом моделювання іншомовної соціокультурної реальності, прикладом живого спілкування та стимулом до опанування ІРМ. Під час роботи з карикатурою майбутні учителі АМ активують критичне мислення, занурюються до іншомовної культури, засвоюють ІМО, характерні для повсякденного мовлення, та навчаються використовувати їх у спілкуванні.

Література

- 1.Подосиннікова Г. І. Навчання студентів-філологів ідіоматичних предикативних конструкцій англійського розмовного мовлення на матеріалі автентичних художніх текстів: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2002. 24 с.
- 2.Федік Ю. М. Ключові підходи до дослідження сучасних англійських карикатур. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика. Волинський національний університет імені Лесі Українки. 2021. Том 32 (71). № 2. Ч. 1. С. 224-229.
- 3.Güven S., Bekdaş M. The Effect Of Using Caricatures On Vocabulary Retention In Foreign Language Teaching. International Journal Of Eurasia Social Sciences. 2018. № 9(31). P. 622–647.

ІНТЕНЦІЯ ЯК СКЛАДОВА КАТЕГОРІЇ ІНТЕНЦІОНАЛЬНОСТІ

Полтаран О.О. (Харків)

В основі текстово-дискурсивної категорії інтенціональності міститься інтенція. Початок дискурсу зумовлює тематичну, інтенціональну, спрямованість на предметну сферу та визначає тональність спілкування, де *інтенція* може визначатись як одна з форм *інтенціональності* [2, с. 31]. Інтенцію називають «направленістю людської свідомості на об'єкти та положення речей у світі, що нас оточує» [1, с. 254]. Вона може проявлятися по-різному – як направленість свідомості на певний об'єкт або у комунікативному сенсі – як намір адресанта донести до адресата свою точку зору та викликати у нього певну реакцію.

Комунікативна інтенція мовця – це повноцінна лінгвістична категорія з антропоцентричним підґрунтям, поняттєва у змістовому смислі та мовна за засобом експлікації [3, с. 115]. Реальна інтенція адресанта може значно відрізнятися від комунікативної, оскільки вербалізація наміру може включати як прямі, так і приховані інтенції, які адресант не називає спеціально для того, щоб увести свого співрозмовника в оману.

Можна виділити дворівневу структуру інтенції, де першим її компонентом називаємо когнітивну інтенцію (інтенцію першого порядку), функцією якої є пізнання навколишнього середовища – за допомогою цієї інтенції формується наш когнітивний світ. Інтенція другого порядку є комунікативною, оскільки вона є усвідомленням адресанта комунікації, спрямування свідомості на досягнення комунікативної мети, заради якої розпочинається комунікативний акт. Існує потреба в тому, щоб більш чітко розмежувати поняття інтенції та інтенціональності, де остання є направленістю свідомості людини на об'єкт навколишнього світу, у той час як інтенція може бути лише фрагментом такої направленості, структурним компонентом категорії інтенціональності.

Когнітивна та комунікативна інтенція не є різними типами інтенцій, а є складовими єдиної інтенції, яку можна назвати *авторською*. Когнітивна інтенція є обов'язковою, а комунікативна може бути вираженою невербально (жестами, емоціями, але це також буде реалізація наміру адресанта).

Отже, говоримо про те, що когнітивна інтенція переходить у комунікативну, яка вербально чи невербально виражається у мовленнєвій діяльності адресанта, у його власному дискурсі. Авторська інтенція (когнітивно-комунікативна) може змінюватись, ускладнюватись або спрощуватись, усвідомлюватись або не усвідомлюватись, відчуватись емоційно. Все це вказує на факт нелінійності, складності та комплексності комунікації.

Інтенціональність визначає характер та функціонування комунікативної ситуації, впливає на вибір мовних засобів та приводить адресанта до отримання очікуваного результату. У той час інтенція є складовою інтенціональності, яка складається із когнітивного та комунікативного компонентів, та є відображенням авторської мети адресанта.

Література

1. Безуглая Л.Р. Прагмалингвистическая концепция И. П. Сузова: Послесловие. Вінниця : Нова книга, 2009. С. 249–260. 2. Самохіна В.О. Жарт у сучасному комунікативному просторі Великої Британії та США: Монографія. Вид. 2-е, перер. і доп. Х: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2012. 360 с. 3. Шабат-Савка С.Т. Категорія комунікативної інтенції в українській мові: монографія. Чернівці : Букрек, 2014. 411 с.

ОСОБЛИВОСТІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В УМОВИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Приходченко О. О. (Запоріжжя)

Зіставлення мов і культур виявляє як загальне, універсальне, так і специфічне, національне, самобутнє, що обумовлено відмінностями в історії розвитку людства. Інтеркультурна комунікація має справу з взаєморозумінням та угодою, що означає: розуміти чуже і водночас бути зрозумілим, спілкуючись чужою мовою.

Визнання абсолютної цінності розмаїття світових культур, відмова від колонізаторської культурної політики, усвідомлення крихкості існування та загрози знищення більшості традиційних культур та мов, зумовили бурхливий розвиток відповідних галузей знання з опертям на новий в історії людства феномен – інтерес народів різних країн один до одного.

Сучасний світ все більше набуває глобалізуючого характеру існування. Однією з характерних ознак глобалізації є взаємодія як окремих людей, так і окремих цивілізацій. Особливого статусу в такому розрізі набувають відносини між цивілізаціями. В основі всіх цих взаємовідносин знаходиться міжкультурна комунікація, оскільки потреба народів у культурному порозумінні, прагнення пізнати духовний світ один одного призводять до інтенсифікації комунікативних процесів, які набувають системного характеру.

Тільки шляхом знаходження консенсусу людство зможе вирішити глобальні проблеми та захиститися від самознищення. Тенденція нівелювання інтересів національних держав та самобутніх культур, що супроводжує глобалізацію, має бути врегульована або зведена до мінімуму за допомогою проведення певних оптимальних заходів (на рівні міждержавних угод).

Усвідомлення важливості культурно-історичних чинників у процесах комунікації, знання та адекватне відтворення норм вербальної та

невербальної поведінки сприяє успіху міжкультурної комунікації, оскільки процес спілкування передбачає взаєморозуміння та взаємоадаптацію співрозмовників.

На нашу думку, для того, щоб усвідомити себе невід'ємною частиною взаємодії, потрібно змінити підходи до викладання іноземних мов, країнознавства, теорії комунікації та переходити від теоретичних знань до практичних курсів, руйнуючи помилкові культурні стереотипи.

ПРОБЛЕМИ ЛІНГВОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОСОБИСТОСТІ

Приходько Г. І. (Запоріжжя)

Сучасне суспільство, що вступило в епоху глобалізації, гостро потребує осмислення комунікативних процесів, які відбуваються в ньому. З одного боку, необхідно дослідити тенденції, що сприяють об'єднанню цивілізацій, народів і культур, з іншого боку, потребують осмислення факти, що зумовлюють збереження національної ідентичності культур в умовах їхньої тісної взаємодії. У суспільстві, культурі та мові спостерігаються обидві тенденції – до відокремлення та уніфікації, і обидві вони однаково актуальні для дослідження.

Вагома частина комунікативних процесів у світі припадає на міжкультурне спілкування, що створює чималі труднощі для сторін, які в ньому беруть участь. Ця обставина також свідчить про важливість розвідок в інтегрованій сфері культури та комунікації.

Останнім часом закономірно зростає інтерес дослідників до проблем міжкультурної комунікації, лінгвокультурології, національного менталітету та комунікативної поведінки, які є важливими аспектів діади «мова та культура». Мова не може існувати поза культурою. Як один із видів людської діяльності, мова є складовою культури і визначається як сукупність

результатів людської діяльності в різних сферах життя індивідуума. Саме тому, що мова є складовою культури, питання, пов'язані з культурно-обумовленими законами мовного спілкування, входять до сфери лінгвокультурології, яка, у свою чергу, є частиною культурології.

Лінгвокультура, як частина культури народу, що є сукупністю фактів культури та феноменів мови, взаємопов'язаних один з одним і відображених у свідомості окремої особистості, повинна вивчатися лінгвокультурологією як з точки зору її прояву в процесах комунікації, так і з точки зору її формування. Лінгвокультурна компетентність є частиною культурної компетентності людини, проявляється у спілкуванні і є сукупністю взаємопов'язаних уявлень про загальні норми, правила і традиції вербального і невербального спілкування в межах даної лінгвокультури. Лінгвокультурна компетентність включає інституційний, конвенційний, семіотичний та лінгвістичний компоненти.

Міжкультурна компетентність є частиною лінгвокультурної та визначає ефективність спілкування з представниками інших культур. Окрема особистість може мати міжкультурну компетентність низького, середнього або високого рівня, отже міжкультурна компетентність може бути вимірною.

Лінгвокультурні комунікативні компетенції – це процедурні знання, необхідні та реалізовані у конкретних комунікативних царинах та ситуаціях у формі конкретних мовленнєвих висловлювань або конкретної комунікативної поведінки та обумовлені тією частиною лінгвокультурної компетентності, яка була засвоєна цією субкультурою чи особистістю. Лінгвокультурні комунікативні компетенції формуються з особистого досвіду спілкування, а також у процесі навчання конкретному виду комунікації рідною чи іноземною мовою.

Дослідження поняття лінгвокультурної спільності та аналіз його неоднорідності стосовно різних національних культур має стати предметом подальших лінгвістичних пошуків.

НЕВІДПОВІДНІСТЬ ЧОЛОВІКІВ МОРАЛЬНО-ЕТИЧНИМ НОРМАМ, ОРІЄНТОВАНИМ НА ІНТЕРЕСИ СОЦІУМУ (НА МАТЕРІАЛІ БРИТАНСЬКОГО АНЕКДОТУ)

Птушка А.С., доцент, канд. філол. наук (Харків)

Робота присвячена дослідженню когнітивних механізмів створення сміхового ефекту англomовного анекдоту, закорінених на невідповідності чоловіків морально-етичним нормам. Актуальність дослідження визначається його антропоцентричною спрямованістю, що цілком відповідає сучасним тенденціям вітчизняного мовознавства. Хоча англomовний анекдот вже був предметом наукового аналізу [1; 2], вказана проблема ще очікує висвітлення з позицій когнітивно-дискурсивної парадигми, що й визначає новизну дослідження. Матеріалом дослідження слугували британські анекдоти, персонажами яких є чоловік.

На вищому щаблі морально-етичних норм знаходяться *суперморальні норми*, що відбивають основні принципи людської поведінки, закріплені у релігійних догматах та юридичних кодексах. Морально-етичні норми поділяються на норми взаємодії, норми життєзабезпечення, норми контакту й норми відповідальності.

У сфері міжгендерних стосунків однією з найбільш релевантних є максима суперморальних норм *Не можна прелюбодіяти*. Ще однією не менш важливою максимою суперморальних норм, відображеною у текстах досліджуваних анекдотів, є *Не можна завдавати фізичної шкоди ближньому*. порушниками цієї максими є персонажі, що виявляють надмірну агресивність, крайнім проявом якої є фізична розправа чоловіка над жінкою. Відповідність чоловіка максимі *Слід любити ближнього* репрезентовано анекдотами, які висміюють чоловіка, для якого жінка/дружина не становить ніякої цінності. Максима моральних норм взаємодії *Не можна бути боягузом* є релевантною для чоловіка. Анекдоти

цієї ідеографічної підгрупи висміюють чоловіка-боягуза, який не наважується вступити у двобій з іншим чоловіком, захистити жінку або взагалі боїться жінки як такої. Серед максимумів **норм життєзабезпечення** найбільш релевантною в об'єктивації гендерних стереотипів є **Слід трудитися**. Низка анекдотів відбиває відповідність поведінкових характеристик чоловіка **нормам контакту**. Більшість максимумів норм контакту деталізують максимум **Слід враховувати інтереси ближнього**. До таких належать максимуми *Не слід бути надто корисливим/ Слід бути щирим/ Не слід бути надмірно вимогливим/ Не слід бути зневажливим/ Не слід бути ревнивим*, репрезентовані анекдотами про чоловіків. Кількісно найбільш репрезентативною є максима **Не слід бути надто корисливим**. Відповідність чоловіка максимумі **Слід бути щирим** зорієнтована на висміюванні чоловіка, який намагається щось приховати від дружини. Відповідність чоловіка максимумі **Не слід бути надмірно вимогливим** демонструє невідповідність чоловіка жіночим очікуванням. максима **Не слід бути зневажливим** об'єктивована анекдотами, що відбивають поведінку чоловіка, де комізм є результатом порушення принципу релевантності персонажем-чоловіком. максима **Не слід бути ревнивим** демонструє неадекватність чоловіка утилітарним нормам реалізму. максима **Не слід зловживати алкоголем** об'єктивована анекдотами про чоловіків. При цьому, чоловіка переважно подано як довічний клопіт для дружини, що потерпає від його алкогольної залежності. максима **Не слід бути жадібним** тематизована анекдотами про чоловіків, що, очевидно, пояснюється орієнтацією на пресупозиції патріархальних гендерних стереотипів, у відповідності до яких фінансовими ресурсами володіє саме чоловік. максима **Не слід надто багато говорити** (порушення максимуму кількості інформації принципу кооперації) об'єктивована анекдотами про чоловіка. Чоловіка висміюють за балакучість на підставі невідповідності еталону. Відповідність **нормам відповідальності** репрезентована максимумом **Слід відповідати за свої дії**,

яка, судячи з результатів аналізу анекдотів вибірки, є релевантною саме для чоловіка. Чоловіка звинувачено в небажанні нести відповідальність за стосунки з жінкою.

Отже, проаналізовані анекдоти виконують дві прагматичні функції: карнавалізації традиційних сімейних цінностей та традиційних гендерних еталонів й регуляції соціальної поведінки. У підґрунті карнавалізації лежить психологічне прагнення індивіда тимчасово звільнитися від соціальних табу, що регламентують його поведінку. Регулятивна функція, що реалізується через формування почуття-ставлення несхвалення або презирства до гендерного актанта як порушника тої чи іншої максими морально-етичних норм й, відповідно, об'єкта негативної етичної оцінки *неприпустимо*, навпаки, регламентує поведінку індивіда, орієнтуючи його на дотримання норм моралі й відповідність гендерним еталонам.

Результати аналізу демонструють кількісну і якісну асиметрію у сміховій репрезентації чоловіків у текстах англomовних анекдотів. Чоловіки є об'єктами сміхової репрезентації й водночас негативної морально-етичної оцінки *неприпустимо* як порушники 14 максимум морально-етичних норм. Виключно чоловіки висміюється за невідповідність максимумам норм взаємодії (боягузтво), життєзабезпечення (бездіяльність), контакту (зловживання алкоголем, жадібність) й норм відповідальності (прагнення стосунків без зобов'язань). Знайдена кількісна та якісна асиметрія відбиває найбільш соціально значущі гендерно специфічні вимоги до чоловіків як членів англomовного соціуму. У підґрунті цих вимог лежать традиційні гендерні еталонні ролі захисників-годувальників.

Література

1. Кобякова І. К. Концептуалізація та категоризація гумору. *Вісник Сумського державного університету*. 2006. Т. 1., № 11 ('95). С. 35–39.
2. Птушка А. С. Об'єктивація гендерних стереотипів у текстах англomовних анекдотів: дис... канд. наук: 10.02.04. Харків, 2008. 216 с.

ЗАГАЛЬНІ ПРИНЦИПИ СТВОРЕННЯ МУЛЬТИМОДАЛЬНИХ ТЕКСТІВ

Радченко О.І. (Харків)

Мультимодальність – це концепція, яка була введена та розроблена з метою врахування різних ресурсів, що використовуються в комунікації для вираження значення. Це поняття застосовується як для опису явища людського спілкування, так і для визначення багатопланової області дослідження, яка розвивається з великою швидкістю. Як феномен людського спілкування, мультимодальність визначає комбінацію різних семіотичних ресурсів або модусів у текстах та комунікативних подіях, таких як: нерухоме та рухоме зображення, мовлення, письмо, макет, жести та проксеміка. Дослідження в області мультимодальності пов'язані з розробленням теорій, аналітичних інструментів та формулювань, які розглядають вивчення репрезентації та спілкування, враховуючи модуси як організуючий принцип.

Об'єктом нашого дослідження є процес створення мультимодальних текстів, який ми розглядаємо, як один із можливих видів самостійної роботи студентів із залученням інструментів, які надає нам теорія мультимодальності. Такий тип текстів припускає можливість використання комбінації двох або більше модусів, наприклад, друк, зображення та усний текст, як у фільмах чи комп'ютерних презентаціях, тобто зміст передається аудиторії за допомогою різних комбінацій письмової мови, візуального, жестового та просторового способів. Розглянемо три види мультимодальних текстів: паперові, живі та цифрові. Паперові мультимодальні тексти включають книжки з картинками, підручники, графічні романи, комікси та плакати. До другого виду належать танці, виступи та усне оповідання, тобто передача змісту за допомогою комбінацій різних модусів, таких як просторовий, аудіо, жести та усна мова. Цифрові мультимодальні тексти включають фільми, анімацію, слайд-шоу, електронні постери, цифрові

історії, подкасти та веб-сторінки, які можуть містити гіперпосилання на зовнішні джерела, де надається правильна, коректна вимова та переклад слів.

Створення мультимодальних текстів стає все більш поширеною практикою у сучасному викладанні іноземної мови. Студенти повинні навчитися створювати мультимодальні тексти для різних цілей і аудиторій, наприклад, плакати, усні презентації, слайд-шоу та блоги. Для цього слухачі повинні знати, як передається зміст за допомогою різних модусів, які використовуються в тексті, а також як різні модуси працюють один з одним, щоб по-різному транслювати та передавати історію або інформацію. Для того, щоб створити цілеспрямовані та захоплюючі тексти в різних формах і медіа-форматах, автор має дотримуватися певних етапів, а саме стадії підготовки, виробництва та редагування.

Підготовча стадія включає розгляд теми, мети, аудиторії та контексту. Також під час даного етапу автор створює чернетку та проводить підготовчу роботу щодо створення тексту, а також встановлює обмеження, які включають кількість сторінок у книзі з картинками, слайдів у PowerPoint або час для цифрової продукції – 30-90 секунд достатньо для початківців подкастів, фільмів чи анімаційних робіт.

Стадія виробництва – це етап, під час якого створюється текст. Виробництво може бути простим процесом із використанням знайомих інструментів і ресурсів або може включати залучення більш складних цифрових інструментів, наприклад, камер, записуючого обладнання, цифрових програм та програмного забезпечення.

На етапі редагування відзняті кадри або записані аудіо сегменти коригуються за допомогою програми цифрового редагування, додають вступ, назву, музику, візуальні та звукові ефекти.

Таким чином ми маємо складний, але доволі дієвий інструмент, який можна залучити як вид самостійної роботи для вивчення іноземної мови – мультимодальні тексти. Але для того, щоб надати можливість нашим

студентам ефективно розробляти та передавати зміст з використанням таких цікавих та потенційно складних текстів, потрібно розширити їхній, а разом з тим і власний досвід та навички мультимодальної грамотності. Кваліфікована мультимодальна композиція вимагає нових умінь та знань грамотного проектування, з метою надати можливість слухачам робити усвідомлений вибір у межах та серед доступних способів спілкування, аби ефективно конструювати сутність.

ЖИТТЄСТВЕРДЖУВАЛЬНА ФУНКЦІЯ ГУМОРУ

Самохіна В.О. (Харків, Україна), Дмитренко Ю.О. (Версаль, Франція)

*«Трохи здорового глузду,
трохи терпимості,
трохи почуття гумору –
і можна дуже затишно
влаштуватися на цій*

планеті».

(В.С. Моєм)

Серед різноманіття функцій гумору – розважальної, регулятивної, психотерапевтичної, інформативної, розвиваючої, емоційної, мотиваційної, релаксаційної – вперше виділяємо його найважливішу функцію – життєстверджувальну. Живучі без усмішки, сміху, гумору і приймаючи все до серця, людина, мабуть, просто не витримала б усієї серйозності життя.

Гумор – це позитивний душевний стан людини, життєстверджувальний феномен (пор. синоніми: життєрадісний, оптимістичний, життєсдатний, мажорний). Його життєстверджувальна функція (далі ЖФ) припускає усунення негативізму, песимізму, почуття безнадійності. За допомогою внесення елемента гри засобами гумору, створюється комізм, знижується напруга й відбувається емоційна розрядка, згладжується афект страждань, стимулюється інтелектуальна діяльність людини, творчий підхід до проблем, полегшується сприйняття життєвих ситуацій, «досліджуються» заборонені теми у спокійній та сприятливій обстановці. Тобто, якщо подивитись з

гумором на своє життя, можна знайти вихід з багатьох ситуацій. Почуття гумору — це візитна картка успішної особистості; тонкий гумор неможливий без розвинутого інтелекту. Почуття гумору створює позитивний контекст, а жарт — це реакція людини на виникаючий парадокс: на роботі, в бізнесі, в сімейному житті — доречний жарт «затвердить» особистість, виділивши її з широкого кола людей, допоможе їй виявити людські якості (простіше дивитися на повсякденні проблеми, створити сприятливий емоційний фон для їх вирішення). Таким чином, ЖФ гумору більш релевантна та придатна до життя і спирається на такі фактори:

- рефлексія (зупиніться, зробіть паузу, розслабтесь);
- одужання (фізичне і ментальне);
- стійкість (гумор має бути помічником у подоланні труднощів);
- взаємини (якість контактів багато в чому залежить від гумору);
- кмітливність (вибір гумору в ситуації для сфокусування уваги);
- мотивація (спрямованість уваги на гумор).

ЖФ гумору створює простір гармонії і рівноваги, це джерело буття, відродження людини. Це — «запліднення» душі Homo Ludens, наповнення її легкістю, світом, розкутістю, тріумфом. ЖФ — це органічна функція людини, стимулятором якої є несерйозний модус, терапевтичний ефект, пробудження інтересу до життя, соціалізація, емоція радості. Життєстверджувальна людина — це перейнята бодрістю, оптимістичним відношенням до життя особистість. Як підняти життєву енергію? За допомогою гумору, створюється комізм позитивних емоцій, спілкування з людьми, які надихають на гумор. Prioritize it! Якщо жарт викликає позитивну реакцію, то це означає, що «лід розтоплений» і відношення стають більш близькими, дружніми. «Я дуже ціную в людях почуття гумору», — відзначає П'єр Рішар, — «тому що часто це наша єдина зброя проти всіх негараздів і несправедливостей життя».

Є багато ситуацій, в яких гумор знищував напруженість, об'єднував учасників діалогу, допомагав *життєстверджуватися*. Гумор — це

перевірений спосіб впоратися зі складною ситуацією, підняти настрій собі і своїм близьким. Це — один з найпростіших засобів послабити міжособистісну напругу, здібність побачити комічний бік явищ, він знімає загрозу — гумор дозволяє людині впоратися зі стресом, засмученням. ЖФ гумору — це позитивний погляд на життя. Який тут рецепт? Частіше знаходити привід для посмішки, читати класиків гумористичного жанру (Б. Шоу, О.Генрі, О. Вишня, С. Олійник, А. Сова) і використовувати їх в різних життєвих ситуаціях, у спілкуванні: Б. Шоу *“He, who can, does. He, who cannot, teaches. There are fools everywhere, even in asylums.”* *“He knows nothing and he thinks he knows everything. That points clearly to a political career.”* О. Вишня: «Куди дірка дівається, як бублик їдять?» «Ви дивитесь на поплавок так, як навіть, коли були женихом, не дивилися в голубі великі-великі очі своєї коханої». ЖФ гумору допомагає виявити ситуацію в іншому світі — забавному, простіше завоювати прихильне ставлення до себе, зробити життя людини простіше і веселіше, адже гумор полегшує соціальну взаємодію: «сміх продовжує життя», «сміх — найкращий лікар». Головний принцип життєствердження — це спрямування в майбутнє, що сприяє виробленню соціального ідеалу. Сміх і гумор — його надійна зброя, а ЖФ гумору при цьому прогнозує майбутнє, як перспективну модель оптимальності до визначення особистістю своєї ролі в цьому процесі. ЖФ гумору пов’язана з інтерпретацією соціальних явищ як смішних, що відбуваються внаслідок розкриття протиріч в оточуючій дійсності; гумористичне ставлення до неї утворюється внаслідок феноменологічного процесу невиправдання очікувань (*incongruity*) та переходу до відстороненого несерйозного сприйняття. Ця функція налаштовує на почуття власної гідності, якщо людина демонструє іронічне, сатиричне або гумористичне ставлення до будь-якої ситуації, вона тим самим підкреслює власну силу на невразливість, вона життєстверджує себе.

CHARISMATIC LEADER AS A DISCURSIVE PERSONALITY

Soloshchuk L.V., Skrynnik Yu.S. (Kharkiv)

The high interest of modern society in popular science literature on the subject of leadership and management determines the relevance of this study. The object of the research is presented by verbal, non-verbal and super-verbal components used by a charismatic leader in this communicative activity. The subject lies in the identification of pragmatic features and functions of lingual and non-lingual aspects of the image of a charismatic leader. Research methods are based on pragmalinguistic analysis, traditional studies of discourse and discursive personality. The aim of this study is to reveal the lingual and non-lingual repertoire of a charismatic leader, and the main characteristics of his verbal, non-verbal and super-verbal behavior.

The topic of leadership and charisma refers to popular areas of self-development in modern society [1; 2; 3]. As emphasized in modern popular scientific literature, the beginning of self-development starts with the awareness of one's own aspirations, because all changes, first of all, begin with the conscious pursuit of the set goals. Considering charisma as a sociocentric phenomenon, it can be considered that the notions such as "leader", "authority", "genius" are related to "charisma" as a sign of personal characteristics [6, p. 40]. A charismatic personality expresses himself and his subjectivity through communicative and social actions, which are impossible without speech and gestures [4, p. 76]. The portrait of potential charismatic leaders and the definition of their contrasting features are based on four parameters – biological, social, psychological, discursive – that form their charismatic discursive portraits [4, p. 78]. Given that modern approaches to the study of discourse and its types are in the process of formation and search for unity in the definition of this concept, we note that discourse analysis makes it possible to reveal different types of interaction between speakers in society, to identify rules and laws used by certain individuals, which can be to be considered as representatives of a certain social class, group, profession, etc.

The concept of a discursive personality [5, p. 122], which is a complex cognitive-communicative phenomenon, is actively used in modern language science, which requires connection to the analysis of both verbal and non-verbal factors.

In this research, charisma is understood as a set of certain qualities and characteristics of a person, which allows to attract, charm, unite and inspire other people. The image of a modern charismatic leader is impossible without communication with society. Thus, the image of a charismatic leader is formed through his verbal, non-verbal and super-verbal manifestations. The perspective for further scientific research includes the consideration of gender and age aspects of the formation of the image of a charismatic leader, which will contribute to the further development of the theory of discourse in general, the theory of discursive personalities in particular.

References

1. Farmer Ch. The Effective Leader-Manager. Corporate Coach Group. 2009. 36 p. URL: <https://www.free-ebooks.net/search/the+effective+leader+manager> Retrieval date: 15.07.2022.
2. Gardner G. Leadership Skills. 2009. 53 p. URL: <https://www.free-ebooks.net/search/leadership+skills> Retrieval date: 26.07.2022.
3. Gaspar L. Leadership? Just a State of Mind. E-content. 2021. 90 p. <https://www.free-ebooks.net/business/Leadership-Just-a-state-of-mind> Retrieval date: 15.07.2022.
4. Petlyuchenko N. Ideal Types in Linguistics: New Approaches to the Study of the Charisma Concept in Political Discourse. *Odessa Linguistic Journal*, 2019. № 14. P. 75–88.
5. Soloshchuk L.V. 2022. The Discursive Personality “Amateur-Detective” (on the Basis of the Novels by A. Christie). *Topical Issues in the Humanities*, Iss. 48, V. 2. P. 118–124. doi: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/48-2-19>. Дата звернення: 15.07.2022.
6. Tytarenko V.V. Theoretical Problems of the Research of Charisma and Charismatism. *Ukrainian Religious Studies*, 2002. № 24. P. 39-48. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/14938/5-Tytarenko.pdf?sequence=1> Дата звернення: 15.07.2022.

CRITICAL CATALOGUING.

A DISCURSIVE APPROACH OF THE FUTURE.

Tarasova S. O. (Kharkiv)

In the foreign world, 2010 was called the year of research on cataloguing and metadata, which was to launch a new era of cataloguing. Scientists from large libraries and universities of linguistics are still involved in cataloguing research as a new discursive systemizing and organization tool. In this paper the aim is to summarise the current scholarly debate regarding critical approaches to discursive cataloguing and complement previous literature reviews of the topic.

Critical cataloguing is an interdisciplinary research movement that analyses stereotypes, social and cultural prejudices as well as obsolete or out-of-date information embedded in knowledge organisation systems. Its purpose is not only to identify these biases and distortions, but also to propose solutions aimed at creating the most impartial knowledge organisation systems possible. It has been developing mainly in North America since the 1970s and grown tremendously in the last 30 years (Watson 2020) with several literature reviews being published since the 1990s. (Olson and Schlegl 1999, Kim 2003, Gardner 2011, Speller 2007, Watson 2020). At the moment the so called “critcat movement” is a growing community publishing primarily in various American and British journals and exchanging knowledge through social media.

The critique of discursive cataloguing and specific knowledge organisation systems has been developing in relation to the criticism of colonialism and the rise of postcolonial studies (Biswas 2018, Duarte and Belarde-Lewis 2019, Drabinski 2019, Fernandez 2018, Schroeder and Hollister 2014). As of lately another important context was provided by technological advancements and projects engaging user experience approaches to cataloguing.

Critical approaches to discursive cataloguing analyse it as a challenge deriving from the fact that knowledge organisation should never be treated as a complete task (Drabinski, 2013, 2019; Higgins, 2016; Martin, 2021). Knowledge is evolving

and so should methods and ideas for its organisation ([Gartner, 2016](#)). One of the most conspicuous and delicate fields of human knowledge is related to cultural and social phenomena. Probably this is one of the reasons why the American field of *critical cataloging* is devoted to studying precisely those problems. When in 1999 Olson and Schlegl analysed almost 100 papers regarding critical approaches to discursive cataloguing published until the 1990s., various cultural biases in Western knowledge organisation systems were their crucial subject. Both scholars distinguished five types of biases present in the cataloguing schemes:

- Treatment of the topic as an exception, typical for gender issues, like subject headings distinguishing female subtopic, e.g. "women as physicians".
- Ghettoization of the topic, for example cases such as "Native North Americans" which are excluded from North America culture headings.
- Omission of the topic – a consequence of limitations of structures of classification system which does not allow to construct a specific category.
- Inappropriate structure of the standard which reflects Western way of classifying cultures or languages, which is sometimes inadequate for other parts of the world.
- Biased terminology – the major category, and refers usually to offensive, biased, out-dated ways of describing topics. In the European context the example is "Gypsy" as a term to describe different groups of Romani people and other nomads present in European societies. \

Due to technological advances the field has faced different questions and topics, such as artificial intelligence biases, as well as improving controlled vocabularies according to users' search habits and keywords ([Omekwu, 2008](#)). Analysis led us to distinguish six main topics as most relevant in the scholarly debate of discursive cataloguing: Ethnicities, Cultural differences, Geopolitics, Gender and queer, History and memory and User centred approach.

PROPOSAL OF EXTENDING VOCABULARY LEARNING APPLICATION FUNCTIONALITY

Fokin S. B. (Kyiv)

Many memorizing techniques and some promising hacks for quick language learning implemented in rich functionality applications keep gaining popularity. These applications are focused mainly on learning large volume vocabulary. The boom of associative methods marked the end of the XXth century, with the technological development of multiple applications available first locally and further web-wide, aimed at optimizing language learning. Multiple applications implemented such methods as regular or space repetitions, instant word translation retrieval, etc. These approaches proved successful in potentiating both self-teaching and conventional learning formats. At the same time, some considerable mismatches between the evolution of language didactics and the technological progress in the mentioned domain cannot go unnoticed. Some detected gaps and possible solutions can be summarized in the following statements:

1. Learning software is traditionally provided with the most common features, such as bilingual flashcards, multiple-choice tests, word-definition matching, and word puzzle (word search) techniques, whereas modern technologies can provide some more powerful tools.

2. Learning a word, in fact, usually means learning equivalents between one possible lexeme sense and another lexeme sense. Thus, in the case of polysemic lexemes, many word senses remain uncovered along with the lexeme's paradigmatic and syntagmatic

3. Dismissing the paradigmatic and syntagmatic aspects at the learning stage may lead to the false conceptualization of the semantic structure. This false conceptualization occurs due to the extension of the mother tongue's paradigmatic and syntactic properties to that of the foreign language, i.e., causing the translator's false friends.

4. Minimizing false conceptualization of foreign lexeme semantic and syntactic properties can be achieved by learning word senses equivalence in a minimal syntactic context; on the other hand, the retrieval of this minimal context can and should be automated by applying specific corpus query language.

5. Word groups, i.e., words with a minimal context, are much less likely to be polysemantic. This peculiarity illustrates that the semantic paradigm straightly interacts with the syntagmatic structure in the following way: by extending the latter, the former gets reduced.

6. Since some word groups turn out to be accidental n-grams, an algorithm focused on collocation retrieval is to be implemented.

7. Additional functionality for storing of particularly difficult equivalents would be of great help for reviewing content.

8. Another promising function consists in implementing an algorithm converting a text into a list of collocational and fixed phrase bilingual equivalents based upon automatic translation tools combined with corpus data.

КАРНАВАЛІЗАЦІЯ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ ТЕРРІ ПРАТЧЕТТА

Холмогорцева І. С. (Харків)

Фантастичні сатиричні романи Т. Пратчетта серії «Дискосвіт» є яскравим прикладом карнавалізації художньої літератури. Маючи на меті висміяти тенденції постмодернізму до фрагментизації, вони одночасно є і представниками цієї течії. Сатира Т. Пратчетта побудована на системі емотивних засобів у мові. Механізмом їх передачі є інтердискурсивність як діалогічні відношення, що мають гносеологічний, комунікативний, та мовний аспекти вираження. Використання концепції карнавальної культури для дослідження об'єкту надає можливість розкрити аксіологічний потенціал фольклорних жанрів задіяних у формуванні текстового простору фантастичних романів Т. Пратчетта.

Карнавальна культура знаходить своє відображення у карнавальному дискурсі, особливістю якого є постійно відновлювана мовленнєва діяльність, що базується на культурному досвіді представників лінгвокультурної групи, динамічність, комічність і спрямованість на нівелювання загальноприйнятих норм соціуму. Мета карнавалу амбівалентна: досягнути комічного ефекту, спотворивши буття, і в той же час “зірвати маски” – виявити правду, вип’ятити всі негативні риси реальності, створюючи гротескність.

Занурення у карнавальний дискурс відбувається по волі автора і залежить від його карнавального типу свідомості. Цей термін уведений В. О. Самохіною та О. В. Кузнецовою та передбачає діалогічну особистість мовця, що виявляється у свободі висловлення, інконгруентності, амбівалентності, порушенні норм [1, с. 210]. Використовуючи цей інструментарій, Т. Пратчетт досягає атмосфери багатшарової реальності, що суміщає фантастичний світ із повсякденною реальність читача

Потужним способом матеріалізувати фантастичний світ у творах Т. Пратчетта постає фольклор – сюжетність, мотивність, погані знамення, забобони, народні танці, грецька та скандинавська міфологія. Так, для політеїчного світу іншої реальності автор запозичує земні міфи, наприклад:

Приклад 1. ... *there are two that haunt the Ramtops Hoki, half a man, half a goat, and entirely a bad practical joker, who was banished from Dunmanifestin for pulling the old exploding mistletoe joke on Blind Io, chief of all the gods; and also Herne the Hunted, the terrified and apprehensive deity of all small furry creatures whose destiny it is to end their lives as a brief, crunchy squeak...* [2, с. 172], є алюзією на скандинавський міф про загибель бога весни Бальдра від омелової стріли, випущеної сліпим богом Гердом за намовою підступного Локі. Лексично алюзія оформлена власними іменами скандинавських богів із заміною одного приголосного (*Loki – Hoki; Herde – Herne*), а також використанням постійних епітетів, що властиві цим персонажам фольклору (*bad practical joker, half a man, half a goat* – для позначення Локі; *small furry*

creatures – для Бальдра). Так, заміщення героїв, що живуть в іншій реальності, на відомі земні постаті 1) сприяє легшому розумінню подій, 2) створює відчуття приналежності до фантастичного світу, 3) вказує на гротескність героїв нашої реальності.

Насичення текстового простору карнавальними елементами дозволяє, з одного боку, зробити текст більш динамічним, а отже і спростити його сприйняття для реципієнта, а з іншого боку – дослідити культурне надбання нації, що зафіксовано у цих елементах.

Література

1. Самохіна В. О., Кузнецова О. В. Ідіодискурс як прояв лінгвокреативного мислення автора в карнавальній свідомості (на матеріалі художніх текстів американського письменника Дейва Баррі). *Науковий часопис Нац. пед. університету імені М. П. Драгоманова. Серія 09. Сучасні тенденції розвитку мов.* 2018. Вип. 16. С. 207–217. 2. Pratchett T. *Wyrd sisters.* Harper-Collins E-book, 2007. 314 p.

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ НАДВЕРБАЛЬНОЇ СКЛАДОВОЇ У АНГЛОМОВНОМУ КАЗКОВОМУ ДИСКУРСІ У КОМУНІКАТИВНІЙ СИТУАЦІЇ ФЛІРТУ

Чеботарьова А. О. (Харків)

Дослідження комунікативних процесів у англomовному казковому дискурсі неможливе без звернення до поняття «комунікативної ситуації», яку трактуємо за Ф. С. Бацевичем як ситуацію спілкування, «в яку входять партнери по комунікації і яка спонукає її учасників до міжособистісної інтеракції; комунікативна ситуація визначає мовленнєву поведінку, способи реалізації комунікативної інтенції (стратегію, тактику комунікації тощо)» [1, с. 337].

Серед основних компонентів комунікативної ситуації флірту (КСФ) нараховують шість складників [7, с. 81]: казковий мовець (адресант); казковий слухач (адресат); контакт (процес та особливості міжособистісної інтеракції між казковими мовцями); повідомлення; контекст (повідомлення або контекст надають певну інформацію, від одного казкового суб'єкта до іншого, тобто виконують суто інформативну функцію); код (мова або різновид мовлення, якою реалізується висловлення). Доцільним також є врахування комунікативних інтенцій та дій мовців як складових елементів [2, с. 96; 4, с. 36; 5, с. 124] представленої КСФ. Сучасні лінгвістичні розвідки фокусують значну увагу на вивченні комунікативної ситуації та її одиниць, однак досі гідно не висвітлено роль надвербального фактору як одного з активних компонентів КСФ у англomовному казковому дискурсі, що засвідчує актуальність обраної теми.

Об'єктом цієї роботи є надвербальні компоненти, які казкові мовці використовують у КСФ, а саме – ситуативні артефакти статичного характеру (одяг, зачіска, аксесуари, парфуми тощо), що мають потенційну можливість регулювати комунікативну інтеракцію [3, с. 257], впливати на сприйняття образу казкової дискурсивної особистості співрозмовником [6, с. 203]. Предмет складають особливості впливу надвербальних компонентів у ході комунікативної взаємодії між закоханими казковими комунікантами.

Розглянутий нами емпіричний матеріал дає змогу наголошувати на значущому комунікативному потенціалі надвербального параметру у КСФ, що підтверджується його ефективністю при успішних реалізаціях комунікативних функцій та інтенцій мовців, що ним оперують.

Допомагаючи казковій дискурсивній особистості створювати належний образ для інших, надвербальні комунікативні компоненти виконують такі функції: (1) вони слугують маркером гендерної ідентичності казкової дискурсивної особистості. Виявляються у бажанні казкових комунікантів демонструвати співрозмовнику протилежної статі свою привабливість,

мужність/жіночість у межах гендерного аспекту. Оперування надвербальною складовою у 81% випадків є стратегічно важливим для казкових мовців – жінок. Реалізація цієї функції відбувається за рахунок вбрання, що підкреслює фемінінність казкових жінок (сукні, мереживо, прикраси, «кудрі»), та маскуліність казкових чоловіків (жилети, пальта, трубки для куріння); (2) вони є індикатором реалізації доміантних/субмісивних соціальних ролей у англomовному казковому дискурсі (переважно за рахунок коштовних артефактів); (3) комплексно з іншими кодовими системами вони транслюють прагматичний зміст щодо готовності казкового адресанта до комунікації / бажання налагодити контакт.

Взаємодіючи з чоловіком у комунікативній ситуації флірту, дівчина використовує надвербальний код (вбрання, що демонструє її жіночість та красу), який комплексно взаємодіє з кінесичними та просодичними компонентами комунікації. Результатом досягнення комунікативної інтенції дівчини слугує захоплене сприйняття її чоловіком та продовження комунікативного процесу: *Her smile was so lovely, the touch of her hand so gentle, the tone of her voice so sweet, that they made his head swim. And she was wearing such beautiful things – a dress like pink rose-petals and silver frost, and round her head a sort of rainbow seemed to float (1).*

Таким чином, продемонстровано роль надвербальних комунікативних засобів, за допомогою яких казкові мовці у комунікативній ситуації флірту реалізують свої комунікативні інтенції та відповідні до спрямованості спілкування функції. Перспективним вважаємо дослідження варіювання надвербальних кодів у конфліктно спрямованих комунікативних ситуаціях.

Література

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ: Видавничий центр «Академія», 2004. 344 с.
2. Мосейчук О. М., Матушевська Н. В. Когнітивна модель комунікативної ситуації СПОКУСА. *Вісник Житомирського*

державного університету імені Івана Франка. 2016. № 2 (84). С. 95–100.

3. Солощук Л. В. Невербальні параметри англomовного діалогічного дискурсу: комунікативні дії та принципи. *Сучасні фундаментальні теорії та інноваційні практики навчання іноземної мови у ВНЗ*. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. С. 253–269.

4. Фролова І. Є. Регулятивний потенціал стратегії конфронтації в англomовному дискурсі : автореф. дис. ... докт. філол. наук: 10.02.04. Харків, 2015. 36 с.

5. Dijk T. A. van. *Discourse and Context. A Sociocognitive Approach*. Cambridge: Cambridge University Press, 2008. 267 p.

6. Eaves M. H., Leathers D. *Successful Nonverbal Communication: Principles and Application*. New York: Routledge, 2018. 448 p.

7. Jakobson R. *The Framework of Language*. East Lansing: University of Michigan Press, 1980. 132 p.

Джерело ілюстративного матеріалу

1. Farjeon E. *The Little Bookroom*. Oxford, 1955. URL: <https://www.fadedpage.com/showbook.php?pid=20160524> (дата звернення 10.09.2022).

MINDFULNESS AS A WARTIME COPING STRATEGY IN TEACHING ELL STUDENTS: A MULTIMODALITY DIMENSION

Shamaieva Iu. Iu., Chornovol-Tkachenko R.S. (Kharkiv)

The present study focuses on researching the actual problem of teaching armed conflict affected English language learning (ELL) Ukrainian students to be mindful to better cope with wartime stressors to maintain their psychological, physical health, intellectual and emotional well-being, to enhance resilience and ethical sustainability. Within the methodological framework of social emotional learning and cognitive paradigms, the status of the practice of mindfulness as a coping tool kit to be integrated in teaching English to students in conflict settings has been explicated and substantiated. As a result of the study conducted, it has been

concluded that consistent practices of teaching mindfulness to students who suffer from war (post)-traumatic stress disorders, depression, anxiety, lack of hope, fear, have promising linguodidactic and psychological implications that result in students' language performance advancements.

On the basis of analyzing and summarizing methods to implement (non-)verbally actualized mindfulness as a coping mechanism in the corresponding EFL environment, a novel four-dimensional mindfulness developing model of multimodal coping strategies for war affected ELL students has been created. The matrix suggested includes problem-focused, emotion-focused, avoidance and faith-based linguodidactic activities with an emphasis on the multimodal nature of mindfulness as the basis of an empowered foreign language learning.

It has been proved that mindfulness can be taught and experienced through listening, speaking, writing, reading practices, as well as through stimulating verbally and non-verbally actualized visual, auditory, olfactory, haptic, and gustatory types of perception. The pilot project carried out, whose outcomes are yet to be refined, interculturally enriched and amalgamated into a coursebook, has provided solid evidence that helping ELL students with wartime experience to be more mindful through adaptive coping strategies can mediate and moderate the negative impact of armed conflict trauma on their mental health and well-being.

As a result of our study, we have come up with a conclusion that the essential thing about teaching mindfulness as a coping wartime strategy is that whatever mindfulness development activity you do with you ELL students, they can and should be made problem-focused (to cope with a specific issue, implying adaptive coping [2]), emotion-focused (to deal with emotions, connected with lack of warmth, cohesiveness, closeness, order, to overcome negativity and aggression [1]), avoidance (avoiding emotions, treating dissociation as a condition in which you feel disconnected from your thoughts, feelings, body [3]) and faith-based (not only working at general beliefs such as optimism and trust but also reviving faith), or blended, depending on ELL students' individual characteristics, needs, mood,

specific wartime environment. Besides, within the scope of ELL, such multimodal mindfulness advancement exercises as even eating mindfully together, describing tastes, fragrances and other perception details in any format, having a class outside if it is safe enough, listen to music, create something together, are helpful in terms of coping with fears of wartime, improving ELL students' language usage and awareness.

References

1. Downes, S., Lynch, A., O'Loughlin, K. (2015). Introduction. War as Emotion: Cultural Fields of Conflict and Feeling. S. Downes, A. Lynch, K. O'Loughlin (eds), *Emotions and War* (P. 1-23). London: Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1057/9781137374073_1
2. Isserman, N., Hollander-Goldfein, B., Nechama-Horwitz, S. (2013). In their own words: Survivor wartime and late life coping styles. *Wartime experience and late life coping*, 3. <http://kavod.claimscon.org/2013/02/wartime-coping/>
3. Mellese J. (2022). The war in Ukraine can have devastating long-term consequences on the mental health of children and young people. *MHE Digest*. <https://www.mhe-sme.org/ukraine-crisis-mental-health-impact-young-people/>

Еколінгвістичні особливості комунікативного контакту у політичному дискурсі Великої Британії

Шпак О. В. (Харків)

Лінгвокультурна екоспецифіка британського парламентського спілкування створюють екологічну базу для того, щоб способи і прийоми контактування політиків були ефективними, посилювали комунікативні позиції адресанта без послаблення комунікативної позиції адресата. Актуальність роботи полягає в еколінгвістичному напрямку вивчення англomовного політичного дискурсу, зокрема британського. Тож, об'єктом

дослідження є політичний дискурс Великої Британії, а предметом – екологічні способи і засоби комунікативних контактів британських політиків. Мета роботи – у встановленні екоспецифіки контактування, визначенні еконорм мовленнєвої поведінки британських політиків. Функціонально-комунікативний підхід забезпечує дослідження мови як діяльній цілеспрямованій сутності.

Ситуаційні, соціокультурні й культурні фактори, а також креативність суб'єкта дискурсу, який взаємодіє зі світом та намагається покращити його різними шляхами, у тому числі своєю творчою діяльністю, є чинниками формування мовних одиниць: *We can use language to build social relationships ... and change the world* [1, с. 204].

Поняття «контакт», наявне у свідомості англомовних комунікантів у вигляді комунікативної події спілкування суб'єктів комунікації з метою фатичного та інформативного обміну, складає основу комунікативної категорії КОНТАКТ, яка визначається: а) двошаровістю (актуалізує фатичність та інформативність) і б) двополярністю (характеризується комунікативним унісоном «плюс-полярність» й комунікативним дисонансом «мінус-полярність»). Окремий комунікативний контакт є фрагментом комунікативного процесу й способом спілкування за допомогою вербальних і невербальних засобів у ситуаціях дискурсу, які відрізняються конфігураціями ролей комунікантів та їх настановами на гармонізацію або дисгармонізацію стосунків.

Політичний дискурс – аргументативний вид дискурсу, що апелює до ціннісної системи суспільства, оскільки має за основну мету встановлення, підтримання та укріплення політичної влади, а за основну функцію – керування суспільною думкою та нав'язування політиками своєї волі за допомогою слова як зброї (*weapon*) у процесі аргументування (*attack*). Політичний дискурс формується на основі національної мови та культури задля встановлення суспільного консенсусу, прийняття і обґрунтування

соціально-ідеологічних стратегій тощо й демонструє прагнення до символізму, внормованості та композиційної цілісності. Британський парламент (*literally a “talking gathering”* [1, с. 172]) – один із найстаріших установ у своєму роді у світі, працює за низкою давніх ритуалів й традицій та суворих екологічних правил, заснованих на ввічливості та повазі: запорукою екологічності контакту є суворий дипломатичний етикет, а ввічливість англійського джентльмена є принципом комунікативної поведінки політиків вищого рангу. Політики знають як здобути схвалення, демонструють свій ораторський талант, уживаючи специфічні мовленнєві й не мовленнєві засоби. Треба зауважити, що більшість британських політиків здобули найкращу освіту. Добре підібрана мова є вирішальним фактором ефективних контактів у політиці. Дебати дають можливість опонентам висловити думку максимально спокійно і аргументовано, а також слухати один одного з повагою, не дозволяючи емоціям втручатися та перешкоджати досягненню компромісу. Взагалі, британці віддають перевагу духу кооперації (унісонні контакти), тому перемагають партії, які вміють домовлятися: *British people greatly prefer an atmosphere of willing co-operation to unwelcome conflict and are more than likely to cast their votes at elections under the influence of such a preference* [1, с. 9].

Тим не менш, однією з складових політичної промови є агресія, пов'язана з поняттям ієрархії та панування, конкуренції у боротьбі за владу, соціальний статус та визнання. В екстраординарних умовах, при прийнятті важливих рішень, від яких залежить доля країни політики демонструють непримиренну позицію, використовують силу слова, осмислюючи засоби сперечання та аргументування у термінах війни: *Argument is War*, де ареною політичної боротьби виступає парламент (дисонансні контакти).

Яскрава творча особистість, видатний британський політик Уїнстон Черчилль часто цитував біблійну заповідь: *“Let not the sun go down on your wrath”* (*Гнівайтесь та й не грішіть: нехай сонце не зайде у гніві вашому*) і

сам практикував те, що проповідував: екологічну ідею прощення, відмови від помсти, гармонії з собою, дотримання моральних цінностей [2, с. 3]. Комунікативні контакти британських політиків є екологічно вивіреними, а стилістична підвищеність, церемоніальність, витонченість й пафосність навіть у повсякденних контактах є специфікою контактування у політичній сфері Великої Британії. Якщо мова впливає на те, як люди думають про світ, тож екологічність політичних виступів здатна впливати на вироблення екологічної платформи комунікативних контактів політиків в усьому світі.

Література

1. Crystal D. A. Little book of Language / D. Crystal. Yale University Press. New Heaven and London. 2011. 260 p. 2. Forman F. N. Mastering British Politics. F. N. Forman, N. D. J. Baldwin. Macmillan Press LTD. Houndmills. 1996. 478 p. 3. Winston Churchill. Studies in Statesmanship. Edited by RAC Parker & Churchill Archives Centre. London, 1995. 259 p.

ЧУТТЯ МОВИ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ЛІНГВІСТИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ

Язловицька О.В. (Харків)

Спілкування є частиною існування людини у соціумі, процесу її комунікативної взаємодії з іншими індивідами. Оволодіння іноземною мовою передбачає можливість розширити власну картину світу в умовах глобалізації, поширити та вдосконалити знання та навички спілкування. Лінгвістичні здібності являють собою складне та багатопланове явище, яке аналізується вченими різних галузей наук: лінгвістики, психології, педагогіки, психолінгвістики тощо. Лінгвістичні здібності включають когнітивні та комунікативні здібності людини, але вони, на відміну від лінгвістичної обдарованості, можуть бути розвинені та покращені впродовж саморозвитку людини, її навчання та самореалізації. Структурними

компонентами здібностей до вивчення мов є «мовні, мовленнєві та комунікативні здібності, здібність до інтуїтивного чуття мови, здібність до мислення іноземною мовою та лінгвістичної креативності» [2, с. 184]. Швидкість вербальної реакції, здатність до аналізу й синтезу матеріалу, вербального прогнозування, а також вміння вирішувати різнобічні мовленнєві задачі та мислити іноземною мовою є важливою складовою іншомовних здібностей індивіда. У даному контексті, лінгвістична компетентність визначається як «система внутрішньо засвоєних знань (правил) функціонування певної мови (рідної, іноземної), що виявляється в їхньому використанні під час мовленнєво-мисленнєвої діяльності» [1, с. 21].

Чуття іноземної мови, як важлива складова іншомовної компетентності, є показником високого лінгвістичного інтелекту, інтуїтивного володіння та використання мовних одиниць, фонетичних, лексичних, граматичних елементів шляхом їх вербалізації у процесі комунікативної взаємодії. Підґрунтям для формування чуття мови є загальний досвід індивіда, навчання та пізнання іноземної мови, її структури та використання у різнобічних комунікативних ситуаціях, що призводить до систематизації засвоєних знань та їх інтуїтивного використання у ситуативних обмінах. Чуття мови є мисленням іноземною мовою, що розглядається не як «умова успішного опанування мови, а як наслідок володіння нею», та «формується виключно завдяки мовленнєвій практиці» [3, с. 185].

Чуття мови може бути розподілене на фонетичне, граматичне, семантичне чуття, що передбачає чуття змісту та значення слова, лексичне чуття, а саме чуття лексичних елементів, чуття стилю та мовних відносин. Чуття мови не є універсальним, оскільки можливо відчувати рідну мову, але не відчувати іноземну, чуття мови не є успадкованим чи вродженим, а поступово формується упродовж життя та навчання людини. Розвитку чуття мови сприятимуть регулярна комунікативна практика, вдосконалення граматичних, лексичних та фонетичних навичок, розвиток мовленнєвих

навичок та вмій, постійний саморозвиток учня та його мотивація до досягнення інтуїтивно-чуттєвого володіння іноземною мовою. [2, с 28-30]

Отже, чуття мови розглядається одночасно як процес і як наслідок інтуїтивно-почуттєвого відображення реальності, передумовою якого є накопичення мовленнєвого досвіду індивіда, розвиток його комунікативної компетенції та вдосконалення навичок та вмій використання іноземної мови у різноманітних комунікативних ситуаціях.

Література

1. Ласкова-Ярмоленко А. О. Лінгвістична обдарованість як важливий аспект у формуванні інтелектуальної еліти України. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2019. Вип. 73. Т. 2. С. 19–23.
2. Лозова О. М. Психологічні аспекти засвоєння іноземної мови: навчально-методичний посібник. Київ: Київський університет ім. Бориса Грінченка, 2010. 143 с.
3. Щур Н. М. Структура та зміст здібностей до вивчення іноземної мови. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2021. Вип. 194. С. 183–190.

CINEMATOGRAPHIC INSTANTIATION OF ANGER IN THE FILM “COME AND SEE”

Jastrzebski R. (Vancouver)

Anger is an emotion experienced universally; however, expressions of anger as a response to various circumstances that may stoke it vary widely based on the cultural context. It is an emotion that has been grappled with and expressed through various artistic mediums throughout human history. Film has often served as a mode for expressing anger in many contexts, but few films which deal with this emotion match the visceral expressions of anger in cinematographic representations of the German occupation of the countries of Central and Eastern Europe. Between 1939 and 1944 nearly 14 million people, including

approximately six to seven million Jews, were murdered by the Third Reich and its collaborators in its pursuit of “living space” (Lebensraum) in this region.

“Come and See” by Piotr Masheran is quite possibly one of the most disturbing and moving representations of the anguish and anger of a nation that was slated for destruction by Nazi Germany. It centres around the story of Floria, a 16-year-old boy who left his home in 1943 to fight against the fascist occupiers alongside the partisans. Throughout the film, Floria witnesses the horrors of the German war of annihilation in Belorussia; in one scene he returns to his family home only to find his family and the rest of his village murdered. The horrors of the Great Patriotic War do not stop here for Floria; not too long after this, he witnesses the massacre of the village of Khatyn [2], perpetrated by the SS in March of 1943.

I will argue that the film “Come and See” itself acts as a catharsis for the trauma and anger felt by a people who were oppressed and exterminated. This is modulated through the structure of the film – how specific scenes are arranged, as well as its employment of specific audiovisual effects throughout.

I will first provide definitions of the terms “affordance” and “mode” as these are concepts which my examination of the film will rely on heavily. In brief, affordance can be defined as a relationship between the environment and an individual agent which exists within the environment – essentially what possibilities a particular environment gives to an agent [1: 127]. Mode will be defined as the semiotic means by which anger, in this context, is conveyed. The way in which I will be exploring the affordances of the film “Come and See” are twofold – how the film’s plot and structure afford an environment for the character of Floria to experience and express the emotion of anger, and how the environment created within the film both through its structure and its audiovisual idiosyncrasies affords a unique environment for the viewer to experience this emotion. Arguably the film acts as a mode for not only telling the history of the German occupation

but also for conveying the emotions attached to this history, anger being the one which is most prominent.

“Come and See” acts as a catharsis – it is a mode by which anger resulting from a traumatic history is realized, conceptualized, and articulated to an audience. Floria, as a character, exists in an environment which was carefully created by the film’s producers to afford to visualizing and processing trauma – the expression of anger is one of the methods by which this trauma is processed. The film, both in its entirety and in its usage of specific cinematographic techniques creates a unique environment for the viewer to “come and see” the anger and anguish felt by an oppressed people, represented by the character of Floria, who lived through and had to come to terms with the traumas of the German occupation.

Literature:

1. Gibson J. J. The Theory of Affordances. *The Ecological Approach to Visual Perception*. Boulder, Colorado: Taylor and Francis, 1979. P. 119–137.
2. Rudling A. The Khatyn Massacre in Belorussia: A Historical Controversy Revisited. *Holocaust and Genocide Studies*, 2012, 26 (1). P. 29–58.

Зміст

Астапова Т. О.	
<i>Методика навчання усному спілкуванню іноземною мовою в сучасних умовах онлайн-навчання</i>	3
Безугла Л. Р., Криворучко С. І.	
<i>Метапрагматика в колі лінгвопрагматичних дисциплін</i>	5
Bondarenko I.	
<i>The Stories-we-live-by (Case Study of Counter-propaganda in the Internet Memes)</i>	7
Bondarenko V. O.	
<i>Why is Canadian English more British than American?</i>	9
Броварська І. А.	
<i>Концепт демокрасу/демократія в сучасному англомовному мультимодальному медіа-дискурсі: когнітивно-комунікативний аналіз</i>	11
Burenko T. M.	
<i>The Concept of Sexism in Linguistics</i>	13
Hladkykh I. O.	
<i>Anforderungen an einen Modernen Daf-Unterricht</i>	15
Guzhva O. O.	
<i>Variation of a Positive Politeness Strategy P2 in Male Discourse</i>	17
Гуртова Я. В.	
<i>Англійська мова в сучасному комунікативному світі</i>	18
Durlanik M. L.	
<i>Hat russisch-ukrainische Bilingualität auch Nachteile für die Ukraine?</i>	20

Калюжна А. Б., Лавріненко І. М.	
<i>Визначення оцінних ознак концепту НЕПЕРЕДБАЧУВАНА ОБСТАВИНА</i>	25
Kozlova V. V.	
<i>Tolerance Typology in the English Institutional Discourse</i>	27
Kramar N.	
<i>English Neologisms with -washing: Semantics and Pragmatics</i>	29
Kuznietsova O.	
<i>Ways of Expressing Linguocreativity in Comic Creolized Texts</i>	31
Кукушкін В. В.	
<i>Концепт знаменитість як симулякр</i>	33
Legeyda A. V.	
<i>Cross-Media Transformations and Literary Awareness</i>	35
Літовченко Я. М., Шевченко І. С.	
<i>Англійська та українська ономастика у соціолінгвістичному ракурсі ....</i>	36
Макарска Ye. H.	
<i>A Foreign Language in the Modern Communicative Space</i>	38
Матюхіна Ю. В.	
<i>Роль маркерів хезитації у повсякденному спілкуванні</i>	40
Мелешенко О. О.	
<i>Мультимодальне метафоричне порівняння як засіб руйнування іміджу політичного лідера у інтернет-мемах</i>	43
Молгамова Л. О.	
<i>Методика дослідження концепту: лінгвосинергетичний аспект</i>	44

Morozova I.	
<i>British Parliamentary Opposition: Politeness Strategies Use in Criticizing the Government</i>	46
Мурадханян І. С.	
<i>Використання артіонімів як прояв інтертекстуальності в сучасній американській прозі</i>	49
Набокова І. Ю.	
<i>Джіл Байден як ТРАДИЦІЙНА ПЕРША ЛЕДІ</i>	52
Найдеш О. В., Білокопита А.	
<i>Технологія PODCAST в тандемі із MINDMAP під час формування мовленнєвої компетентності в аудіюванні при вивченні німецької мови</i>	54
Нефьодова О. Д.	
<i>Комунікативний потенціал актуалізації прецедентних феноменів</i>	57
Ніколаєнко В. О.	
<i>Блендінг у моделюванні оповіді про сновидіння</i>	59
Оніщенко Н. А.	
<i>Мотивація як чинник успішності навчання іноземних мов</i>	61
Піхтовнікова Л. С.	
<i>Реалізація соціокультури в мові і мовленні</i>	63
Подосиннікова Г. І.	
<i>Потенціал карикатури у навчанні ідіоматичного розмовного мовлення майбутніх вчителів англійської мови</i>	66

Полтаран О. О.	
<i>Інтенція як складова категорії інтенціональності</i>	68
Приходченко О. О.	
<i>Особливості міжкультурної комунікації в умови глобалізації</i>	70
Приходько Г. І.	
<i>Проблеми лінгвокультурної компетентності особистості</i>	71
Птушка А. С	
<i>Невідповідність чоловіків морально-етичним нормам, орієнтованим на інтереси соціуму (на матеріалі британського анекдоту)</i>	73
Радченко О. І.	
<i>Загальні принципи створення мультимодальних текстів</i>	76
Самохіна В. О., Дмитренко Ю. О.	
<i>Життєстверджувальна функція гумору</i>	78
Soloshchuk L.V., Skrynnik Yu.S.	
<i>Charismatic Leader as a Discursive Personality</i>	81
Tarasova S. O.	
<i>Critical Cataloguing. A Discursive Approach of the Future</i>	83
Fokin S. B.	
<i>Proposal of Extending Vocabulary Learning Application Functionality</i>	85
Холмогорцева І. С.	
<i>Карнавалізація художніх творів Террі Пратчетта</i>	86
Чеботарьова А. О.	
<i>Особливості функціонування надвербальної складової у англomовному казковому дискурсі у комунікативній ситуації флірту</i>	88

Shamaieva Iu. Iu., Chornovol-Tkachenko R.S.

Mindfulness as a Wartime Coping Strategy in Teaching ELL Students: A Multimodality Dimension 91

Шпак О. В.

Еколінгвістичні особливості комунікативного контакту у політичному дискурсі Великої Британії 93

Язловицька О. В.

Чуття мови як невід’ємна складова лінгвістичних здібностей 96

Jastrzebski R.

Cinematographic Instantiation of Anger in the Film “Come and See” 98

Наукове видання

Тези доповідей X ювілейного міжнародного заочного наукового форуму “Сучасна германістика: філологія для життя”

Українською, англійською, німецькою мовами

Тексти подано у авторській редакції

Відповідальний за випуск: Н. А. Оніщенко.
Технічний редактор: Я.Л. Ковалевська

61022, м. Харків-22, пл. Свободи, 4,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна